

T.C
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Z KUŞAĞININ SİYASET ALGISI VE KATILIMI: KARESİ
İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALPER ALTINÖZ

BALIKESİR, 2022

T.C
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Z KUŞAĞININ SİYASET ALGISI VE KATILIMI: KARESİ
İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALPER ALTINÖZ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ESAT PINARBAŞI

BALIKESİR, 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda 202012533015 numaralı hazırladığı "Z Kuşağının Siyaset Algısı ve Katılımı: Karesi İlçesi Örneği" konulu YÜKSEKLİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 19/07/2022 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Doç. Dr. Tahsin GÜLER

İmza

Üye (Danışman) Dr. Öğr. Üyesi Esat PINARBAŞI

İmza

Üye Doç. Dr. Altuğ GÜNAR

İmza

.../.../...

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

..../..../20...

Alper ALTINÖZ

ÖNSÖZ

Bu araştırma ile Z kuşağı ve siyaset bilimi çalışmalarına katkıda bulunmak istenmektedir. Bunun yanında Z kuşağına mensup bireylerin siyasal düşüncelerinin nasıl meydana geldiğini, siyasal katılım türlerinden hangilerini gerçekleştirdiklerini, siyasi olay ve gelişmeleri nerelerden takip ettiklerini tespit etmek ve birbirleri arasındaki ilişkiyi analiz ederek ortaya çıkarmak araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yüksek lisans eğitimim ve araştırmamın hazırlanma süreci boyunca desteklerini esirgemeyen ve yol gösteren danışman hocam Dr. Esat Pınarbaşı'na, maddi ve manevi her zaman yanımda olan kıymetli aileme ve anketime katılan tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunarım.

BALIKESİR, 2022

ALPER ALTINÖZ

ÖZET

Z KUŞAĞININ SİYASET ALGISI VE KATILIMI: KARESİ İLÇESİ ÖRNEĞİ

ALTINÖZ, Alper

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Esat Pınarbaşı

2022, 87 Sayfa

Bu araştırma, Balıkesir-Karesi ilçesinde bulunan 18-21 yaş arası Z kuşağı bireylerinin siyasal fikirlerinin nasıl meydana geldiğini, siyasal olay ve gelişmeleri nerelerden takip ettiklerini, siyasal katılım düzeylerini tespit etmek, siyaset algısını anlamak ve birbirleri arasındaki ilişkiyi analiz ederek ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Balıkesir-Karesi ilçesinde bulunan 18-19-20-21 yaşındaki Z kuşağı bireyleri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplamda 378 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, siyaset kelimesinin çağrışımı ile sandığa gitme düşüncesi, gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi, siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişimi arasında, gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesiyle siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca gençlerin Karesi ilçesinde siyasete katılım sağlayabilmesi ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili ve siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Z Kuşağı, Siyasal Katılım, Siyaset.

ABSTRACT

THE POLITICAL PERCEPTION AND PARTICIPATION OF GENERATION Z: THE EXAMPLE OF KARESİ COUNTY

ALTINÖZ, Alper

Master Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Advisor: Associate Dr. Esat Pınarbaşı

2022, 87 pages

This research was carried out in order to specify how the political ideas were shaped of the generation Z individuals between the ages of 18-21 in Balıkesir-Karesi district, from where they follow political events and developments, to determine their level of political attendance, to understand their sensation of politics and to examine the relationship between each other. The study group of the research consists of generation Z individuals aged 18-19-20-21 in Balıkesir-Karesi district. A total of 378 people participated in the research. Regarding the results of the research, a substantial correlation was found between the connotation of the word politics and the thought of going to the ballot box, adequate representation of young people in politics, sufficient communication of politicians with young people, adequate representation of young people in politics and the ability of politicians to communicate with young people. In addition, it has been disclosed that there is a considerable relationship between the participation of young people in politics in Karesi district and the adequate representation of young people in politics and the communication of politicians with young people.

Keywords: Z Generation, Political Participation, Politics.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.7. Tanımlar	4
2. İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.2. Siyaset Kavramı	6
2.3. Siyasal Toplumsallaşma Kavramı.....	9
2.4. Siyasal Katılım Kavramı ve Tanımı.....	13
2.4.1. Siyasal Katılım Sınıflandırmaları.....	15
2.4.2. Siyasal Katılımı Etkileyen Faktörler.....	19
2.4.2.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler	19
2.4.2.1.1. Yaş	20
2.4.2.1.2. Cinsiyet	21
2.4.2.1.3. Eğitim.....	22
2.4.2.1.4. Gelir	23
2.4.2.1.5. Meslek.....	24
2.4.2.1.6. Aile.....	25
2.4.2.1.7. Kitle İletişim Araçları	26
2.4.2.1.8. Grup/Örgüt Üyeliği.....	27

2.4.2.2. Psikolojik Faktörler.....	28
2.4.2.2.1. Olumlu Psikolojik Faktörler.....	28
2.4.2.2.1.1. Siyasal Etkinlik Duygusu.....	28
2.4.2.2.1.2. Siyasal İlgi.....	29
2.4.2.2.1.3. Vatandaşlık Görevi Duygusu	29
2.4.2.2.2. Olumsuz Psikolojik Faktörler	30
2.4.2.2.2.1. Siyasal Yabancılaşma (Alienation)	30
2.4.2.2.2.2. Kuralsızlık/Kural Dışıılık (Anomi)	31
2.4.2.3. Siyasal ve Hukuki Faktörler.....	32
2.5. Kuşak Kavramı	32
2.5.1. Sessiz Kuşak	34
2.5.2. Bebek Patlaması Kuşağı.....	35
2.5.3. X Kuşağı	36
2.5.4. Y Kuşağı	38
2.5.5. Z Kuşağı.....	39
2.6. Karesi İlçesi.....	40
3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	41
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	41
3.4. Verilerin Analizi.....	42
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	43
4.2. Katılımcıların Siyaset Algısına Yönelik Dağılımları Ve Ki Kare Analizleri....	46
4.3. Katılımcıların Siyasal Katılıma Yönelik Dağılımları Ve Ki Kare Analizleri ...	57
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
5.1. Sonuçlar.....	72
5.2. Öneriler.....	78
KAYNAKÇA	79
EKLER.....	85

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	43
Çizelge 2. Katılımcıların Yaş Dağılımı	43
Çizelge 3. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	44
Çizelge 4. Katılımcıların Babalarının Meslek Dağılımı	44
Çizelge 5. Katılımcıların Annelerinin Meslek Dağılımı.....	45
Çizelge 6. Katılımcıların Ailesinin Aylık Gelir Dağılımı.....	45
Çizelge 7. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle İlgili Dağılım	46
Çizelge 8. Siyasete Girme İmkânı İle İlgili Dağılım	46
Çizelge 9. Katılımcıların Siyasi Fikirlerinin Meydana Gelmesinde En Çok Etkisi Olanlar.....	47
Çizelge 10. Siyasal Katılımı Kısıtlayan Faktörlere Yönelik Dağılım	47
Çizelge 11. Covid-19 Salgın Sürecinin Siyasi Fikirleri Etkilemesine Yönelik Dağılım	48
Çizelge 12. Siyasi Olay ve Gelişmeleri Takip Etmeye Yönelik Dağılım.....	48
Çizelge 13. 2023 Seçimlerinde Oy Kullanmaya Yönelik Dağılım.....	49
Çizelge 14. Herhangi Bir Siyasi Partiye Oy Verme Kararı Konusunda Dağılım.....	49
Çizelge 15. Z kuşağının Siyaset İle İlgilenmesine Yönelik Dağılım.....	49
Çizelge 16. Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsil Edilmesine Yönelik Dağılım	50
Çizelge 17. Siyasetçilerin Gençler İle Yeterince İletişim Kurabilmesine Yönelik Dağılım.....	50
Çizelge 18. Bir Siyasetçide Bulunması Gereken Özelliklere Yönelik Dağılım	50
Çizelge 19. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Katılım Sağlamasına Yönelik Dağılım.....	51
Çizelge 20. Karesi İlçesinin En Önemli Sorununa Yönelik Dağılım	51
Çizelge 21. Karesi İlçesinde Siyaseti Etkileyen Unsurlara Yönelik Dağılım.....	52
Çizelge 22. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle 2023 Seçimlerinde Sandığa Gitme Düşüncesi Arasındaki İlişki	52
Çizelge 23. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsili Arasındaki İlişki.....	53
Çizelge 24. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Siyasetçilerin Gençler İle İletişimi Arasındaki İlişki	54

Çizelge 25. Siyasette Gençlerin Temsili İle Siyasetçilerin Gençlerle İletişimi Arasındaki İlişki	55
Çizelge 26. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Yeterince Katılım Sağlaması İle Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsil Edilmesi Arasındaki İlişki.....	55
Çizelge 27. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Yeterince Katılım Sağlaması İle Siyasetçilerin Gençlerle Yeteri Kadar İletişim Kurabilmesi Arasındaki İlişki.....	56
Çizelge 28. Siyasal Katılım Türlerine Yönelik Dağılım.....	57
Çizelge 29. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki	58
Çizelge 30. Bireyin Siyasi Olay ve Gelişmeleri Nereden Takip Etmeyi Tercih Ettiği İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki.....	60
Çizelge 31. Siyasette Gençlerin Temsili İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki	61
Çizelge 32. Siyasetçilerin Gençlerle Yeteri Kadar İletişim Kurabilmesi İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki.....	63
Çizelge 33. Cinsiyet ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişki.....	65
Çizelge 34. Yaş İle Siyasal Katılıma Yönelik Sorular Arasındaki İlişki.....	66
Çizelge 35. Eğitim Durumu İle Siyasal Katılıma Yönelik Sorular Arasındaki İlişki	68
Çizelge 36. Ailenin Aylık Geliri İle Siyasal Katılım Arasındaki İlişki	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.** Genel Toplumsallaşma ve Alt Türü Olan Siyasal Toplumsallaşma Süreci.... 9
- Şekil 2.** Siyasallığın Siyasal Toplumsallaşma İle Birlikte Yeniden Üretilmesi..... 12
- Şekil 3.** Siyasal Katılım Faaliyetinin Yoğunluk Derecesi 17

KISALTMALAR LİSTESİ

gen: Jenerasyon

n: Örneklem

p: Anlamlılık düzeyi

TDK: Türk Dil Kurumu

%: Yüzde

1. GİRİŞ

Araştırmanın problemi ve alt problemler, araştırmanın amacı, hipotezleri, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve araştırmada kullanılan temel kavramların tanımları bu bölümde açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Z kuşağıyla ilgili olarak son dönemlerde araştırmalar yapılmaktadır. Bunun yanında Z kuşağının siyaset algısı ve katılımı konusundaki çalışmaların sınırlı miktarda olduğu görülmektedir.

Bilindiği üzere araştırmaların problem veya problemleri, çalışmaların yöntemlerini ve hedeflerini ortaya koyan sorulardan meydana gelmektedir. Buradan hareketle araştırmanın temel problemi; Balıkesir- Karesi ilçesinde Z kuşağının siyaset algısı ve katılımı nasıldır? olarak belirlenmiştir. Açıklanan ana problem çerçevesinde alt problemler ise şu şekilde belirlenmiştir;

- Siyaset kelimesinin çağrışımı ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme fikri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Siyaset kelimesinin çağrışımı ile gençlerin siyasette temsil edilip-edilmemesi arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi düşüncesi ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?
- Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?

- Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?
- Siyasi olay ve gelişmelerin takip edildiği organlar ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?
- Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Cinsiyet ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Yaş ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Eğitim ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Aylık gelir ile siyasal katılım türleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmalarda amaç yapılan çalışmayı yöneten kuvvettir. Amaç cümlesi herhangi bir araştırma ile ilgili alınacak kararlar ile yakın ilişki içerisindedir. Bu sebeple araştırma amacının açık bir şekilde ifade edilmesi araştırma sürecinin ilk aşamasını oluşturmaktadır (Patton, 2014, s. 203).

Bu çalışmanın temel amacı ise Balıkesir- Karesi ilçesinde ikamet etmekte olan 18-19-20-21 yaşındaki Z kuşağı bireylerinin siyaset algısını, siyasal fikirlerinin nasıl meydana geldiğini, siyasal olay ve gelişmeleri nerelerden takip ettiğini, siyasal katılım düzeylerini tespit etmek ve birbirleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Ayrıca cinsiyet, yaş, gelir, eğitim durumuna göre siyasal katılım düzeylerinin ve siyaset algılarının nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu tespit etmek amaçlar arasında bulunmaktadır.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

- **Hipotez 1:** Siyaset kelimesinin çağrışımı ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme fikri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 2:** Siyaset kelimesinin çağrışımı ile gençlerin siyasette temsil edilip-edilmemesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

- **Hipotez 3:** : Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 4:** Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi düşüncesi ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 5:** Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 6:** : Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 7:** Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 8:** Siyasal olay ve gelişmelerin takip edildiği organlar ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 9:** Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 10:** Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 11:** Cinsiyet ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 12:** Yaş ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 13:** Eğitim ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- **Hipotez 14:** Aylık gelir ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırma ile ilk olarak Z kuşağı ve siyaset bilimi çalışmalarına katkıda bulunmak istenmektedir. Buna ek olarak belirli bir bölge olan Karesi ilçesinde bulunan Z kuşağı gençlerinin siyasal fikirlerini algılamak ve katılım durumlarının tespit edilmesinin bu alanda belirli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca nüfus

yönünden Türkiye'nin önemli bir kesimini meydana getiren Z kuşağı gençlerinin siyasal fikirlerine dikkat çekmek hedeflenmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılanların anket formunda yer alan sorulara doğru bir şekilde cevap verdikleri, soruların katılımcılar tarafından anlaşıldığı, anketin Z kuşağının siyaset algısı ve katılım düzeylerini ölçtüğü varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada ilk sınırlılık ankete katılım gösteren bireylerin 18-19-20-21 yaşında olmaları sınırlılığıdır. Covid-19 pandemi süreci ve Z kuşağı nüfusunun yoğunluğu sebebiyle bu sınırlamaya gidilmiştir. Bir diğer sınırlılık ise il genelinde veya ulusal çapta bir araştırma yapmanın maliyetinden kaynaklanan mekân açısından sınırlılıktır. Bu nedenle araştırma Balıkesir-Karesi ilçesiyle sınırlandırılmıştır. Son olarak, çalışmanın kuramsal yönü araştırma boyunca elde edilebilen kaynaklarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan temel kavramların tanımlamaları bulunmaktadır.

Siyaset: Siyaset kavramının birçok tanımı bulunmaktadır fakat en geniş anlamıyla insanların yaşamlarını devam ettirmeleri gereken genel kuralları oluşturmaya, değiştirmeye ve korumaya yarayan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Heywood, 2021, s. 25).

Siyasal Toplumsallaşma: Siyasal toplumsallaşma, toplumsallaşma kavramının siyaset ile ilgili yönünü ifade etmektedir. Kısacası, siyasi değerlerin ve ölçütlerin anlaşılması süreci olarak tanımlanmaktadır (Dursunoğlu ve Kömür, 2018, s. 407). Tanımdan anlaşılacağı üzere siyasal toplumsallaşma, toplumsal bir birey olan insan ile alakalı bir süreçtir ve insan bu süreç içerisinde hayatında etkili olan kimseler aracılığıyla siyasal kimliğini oluşturmaktadır (Akın, 2009, s. 161).

Siyasal Katılım: Toplumda bulunan kişilerin, siyasal sistem karşısında davranışlarını, tutumlarını ve durumlarını ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Dilber, 2012, s. 157). Siyasal katılım kavramını, siyasi karar mekanizmalarının seçildiği seçimlerin yanı sıra oy kullanan vatandaşların tercihlerini gündeme getiren faaliyetlerin hepsini kapsayan bir kavram olarak algılamak gerekmektedir (Güngör, 2017, s. 2261).

Kuşak: Türk Dil Kurumuna göre kuşak sözcüğü, “Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” olarak tanımlanmaktadır (http-1). Bu tanıma ek olarak kuşak kavramı, sosyal hareketleri anlamlandırmamızda bir rehber olarak görülmektedir (Aydın, 2020, s. 18).

Z kuşağı: 2000 yılından sonra doğmuş olan “Dijital Kuşak” ya da “İnternet Kuşağı” olarak da adlandırılan tüm dünyadaki gençlerin bütünüdür (Küçükşabanoglu, 2021, s. 19).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya ilişkin alanyazın taraması yer almaktadır. Siyaset, siyasal toplumsallaşma, siyasal katılım, kuşak kavramları ve alt başlıkları açıklanmaktadır.

2.2. Siyaset Kavramı

Siyaset, sözcük olarak günlük hayatta farklı kesimler tarafından olumlu veya olumsuz bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin bir kişi “Beni siyasete bulaştırmayın” dediğinde siyasete olumsuz bir anlam yüklerken, ileride milletvekili olmak isteyen bir genç çevresi tarafından takdir edilmektedir ve siyasete olumlu bir anlam yüklenmektedir (Bülbül, 2019, s. 21). Bütün bunlar siyaset sözcüğünün bir kavram ve bir bilim dalı olarak tanımlanmasında yaşanan zorluklardan kaynaklanmaktadır (Vergin, 2020, s. 28).

Arapça bir sözcük olan siyaset “Siyasa” kökünden gelmektedir ve yetiştirmek, eğitmek, yönetmek gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde Arapçanın daha yalın bir şekilde kullanıldığı bedevi gruplarda ise deve ve at yetiştirmek anlamında kullanılmıştır ve bu görevi yerine getirenlere de “Seyis” denmiştir (Dursun, 2008, s. 29-30). Türk Dil Kurumu Sözlüğünde siyasetin tanımı ise, “Siyasa”, “Politika” ve “Ölüm cezalarının uygulandığı meydandır” (TDK, 1978).

Siyaset sözcüğünün eş anlamlısı ve batı dillerindeki karşılığı politikadır. Politika, köken olarak “Polis” sözcüğüne dayanmaktadır ve “Şehir” anlamına gelmektedir. Bunun yanında devleti idare etmek, devletler arasında ilişkiler oluşturmak gibi anlamlarda da kullanılmaktadır (Akyüz, 2009, s. 94). Siyaset, İngilizce ’de, “Policy” , “Politics” ve “Polity” gibi sözcüklerle ifade edilmektedir. “Hükümetin yerel yönetimler politikasını beğeniyorum” dendiğinde hükümet

eylemlerinin bir kısmını meydana getiren, bir bölümde alınan kararlar kastedilmektedir ve buradaki politikayı “Policy” sözcüğü karşılamaktadır. “Rusya siyaseti çıkmazda” denildiğinde, Rusya’nın tamamı, bütün kurum ve kuruluşlarıyla “Rusya Devleti” kastedilmektedir. Buradaki siyaset sözcüğü “Politiy” anlamındaki siyasete karşılık gelmektedir. “Siyaset okumaya karar verdim” denildiğinde ise “Polity” ve “Policy” anlamını da içine katan daha geniş bir kavramdan bahsedilmektedir. Bilgi ve otorite anlamındaki siyaset anlatılmaktadır ve “Politics” anlamındaki siyasete karşılık gelmektedir (Çağla, 2015, s. 37).

İnsan topluluklarının olduğu her dönemde siyasetten söz edilebilmektedir. Bu nedenle eski dönemlerden itibaren düşünürler, farklı siyaset tanımlamaları yapmışlardır. Bugüne kadar yapılmış olan siyaset tanımlamaları araştırıldığında görülmektedir ki her bir düşünür siyasetin farklı bir yönünü ortaya çıkartmaktadır (Çuhadar, 2007, s. 155). Buradan hareketle iki farklı şekilde siyaset yaklaşımı olduğunu söylemek mümkündür. Birinci yaklaşıma göre siyaset, çatışma ve mücadele alanıdır. Bu mücadele, ekonomik ve iktisadi sebeplere dayanmaktadır. İkinci yaklaşıma göre ise siyaset bir mücadele alanı değil, toplumsal birlikteliği sağlayan bütünleştirici bir unsurdur (Adıgüzel, 2020, s. 104). Örneğin Farabi, siyasete yaklaşımını Tahsilü’s-Saade isimli eserinde belirtmiş ve siyaseti bütünleştirici bir unsur olarak tarif etmiştir. Farabi’ye göre siyaset, şehirde yaşayan herkesin mutluluğunu sağlayan ilimdir ve erdemli olan şehrin aynı şekilde kalmasını belirleyecek olan pusuladır (Farabi, 1345, s. 15). İbn-i Rüşd’ün siyaset tanımı da Farabi ile benzerlik göstermektedir. İbn-i Rüşd, insanın iyiliğini siyasetin temel gayesi olarak görmüş, siyaseti, şehri erdemli bir şekle dönüştürebilmek için yönetilmesi ve yapılması gereken şeyler olarak nitelendirmiştir (İbn-i Rüşd’den aktaran Şulul, 2009, s. 19-23).

On dokuzuncu yüzyıla girilmesiyle başlayan teknolojik gelişmeler ve sanayi devrimiyle batılı ülkelerde de değişimler yaşanmaya başlamıştır. Kentlerin nüfusu hızlı bir şekilde artmış, işçilerden oluşan yeni bir grup bu artışla beraber siyaset arenasına girmeye başlamıştır. Bu değişimler karşısında “Siyaset” bir çözüm aracı olarak bilim dalı halini almıştır ve siyaset tanımlamaları da farklı şekilde açıklanmaya başlamıştır (Kışlalı, 1987, s. 10).

Aristo, insanı “Siyasal hayvan” (zoon politikon) olarak nitelendirmiş, yapısı gereği tek başına hayatını devam ettirebilme konusunda zayıf kalacağını belirtmiştir.

Bu nedenle insanlar hayatlarını devam ettirdikleri toplum içerisinde üretim faaliyetlerinde bulunmakta ve ürettiklerini kullanmaktadırlar. Ancak sonu belli olmayan bu ihtiyaçların üretimini sağlayan kaynaklar sınırlı miktardadır ve bu kaynakların paylaşılması hususu rekabet oluşturmaktadır. İhtiyaçlarını gidermek için bir araya gelen insanların meydana getirdiği toplulukların sınırlı kaynaklardan daha çok faydalanmak istemesi mücadeleye sebep olmaktadır. Bu mücadeleyi düzenleyen hareketlerin tamamı siyaseti oluşturmaktadır. Karl Marx ve Friedrich Engels'e göre de bu rekabet ortamındaki farklı gruplar arasındaki iktidar mücadelesi siyasetin itici kuvvetidir ve siyaset sosyal yapı içerisindeki üretici güçlerin belirlediği bir üst olgu durumundadır. Bu anlayışa göre siyaset, İbn-i Rüşd ve Farabi'nin aksine çatışma ve mücadele alanı olarak görülmektedir (Çam, 2011, s. 22-24). Marx ve Engels'in siyaset yaklaşımları, Harold Lasswell'in 1936 tarihinde yayınlanan, "Siyaset: Kim, Neyi, Ne Zaman, Nasıl Elde Eder?" adlı eserinin isminde görülmektedir (Lasswell, 1936). Lasswell'da kıt kaynakları siyaset anlayışının merkezine koymakta ve siyaseti bu kaynaklar üzerindeki mücadele olarak görmektedir (Lasswell ve Kaplan, 1969, s. 18-27).

Bu anlayıştan farklı olarak Bernard Crick ise siyaseti bir çatışma veya mücadele alanı olarak değil; uzlaşma alanı olarak tanımlamakta, müzakere ve tartışmanın siyasette önemini vurgulamaktadır (Crick, 2000, s. 21).

David Easton ise siyaseti "Değerlerin otoriteye bağlı olarak dağıtılması" şeklinde açıklamaktadır. Easton, bu tanımıyla siyaseti, yönetilenlerin birçoğundan gelen baskıları, fayda, ödül ya da ceza uygulayarak cevaplandığı bir süreç olarak görmektedir (Easton, 1965, s. 129). Bu anlayışa göre siyaset, politika ile ilişkilendirilmekte ve otoriteye bağlı olarak kararlar alan bir mekanizma şeklinde açıklanmaktadır (Heywood, 2021, s. 27-35). Kavramın daha net bir şekilde anlaşılmasının sağlanması için bazı düşünürlerin ve devlet adamlarının siyaset tanımlamalarını ve düşüncelerini belirtmek gerekmektedir:

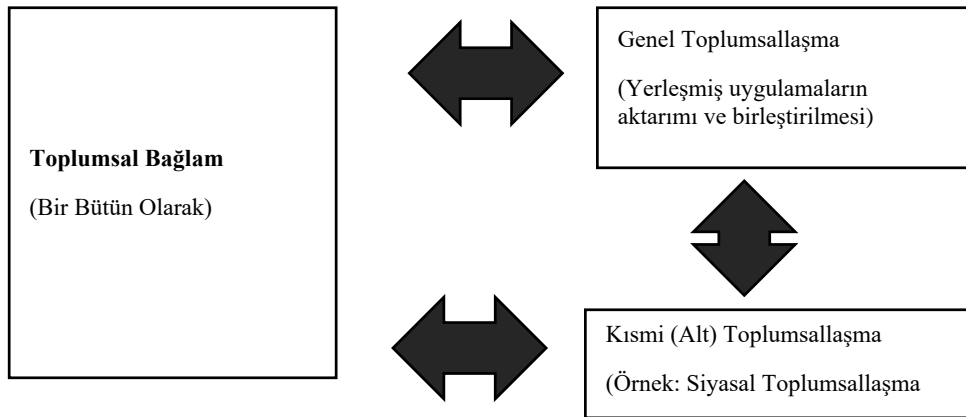
- Alman Şansölye Otto von Bismarck, siyaseti "Mümkün olanı elde etme sanatı" olarak tanımlamıştır (Taşkın 2014, s. 23).
- M. Duverger, siyaseti devamlı bir çatışma alanı olarak nitelendirerek bu çatışmanın iktidar mücadelesi çevresinde kurumsallaştırılması ve toplumsal birlikteliğin korunmasını sağlayan ilişkilerin bir araya gelmesi olarak yorumlamıştır (Duverger, 1982, s. 25-26).

- Andrew Heywood ise insanların birlikte hayata devam etmelerini sağlayan bütün kuralları meydana getirme, koruma veya değiştirme şeklinde açıklamaktadır (Heywood, 2021, s. 25).

Siyaset bilimcilerin ve siyasilerin “Siyaset” kavramı hakkında ortak bir tanımlamada bulunamadıkları görölmektedir. Bazılarına göre konusu devlettir, bazılarına göre yönetim ilişkisidir. Bazısı siyasetin en etkili unsurunun kaba kuvvet ve çatışma olduğunu söylemekte, bazısı da değerlerin başka kimselere dayatılması olduğunu belirtmektedir. Tanımların bu kadar farklı olmasının iki sebebi olduğu düşünölmektedir. İlk olarak siyaset, toplumların şekil değiştirmesiyle beraber dönöşmektedir. Bir diğeri ise toplumun tamamını kapsayan siyaset gibi bir faaliyetin çıkarlar ile bir arada olmasının kaçılmaz olmasıdır. Bu nedenle siyaset kavramının bilimsel açıdan tanımını yapabilmek için, tarihsel dönemlerin farklılıklarını ve her dönemde meydana gelebilecek çeşitli çıkarların o dönemki siyasete etki edeceğini göz önüne alan bir yaklaşımı anlamak gerekmektedir (Eroğul, 2015, s. 18-19).

2.3. Siyasal Toplumsallaşma Kavramı

İnsan, hayata geldiği andan itibaren kendisinden önce yaşamış kimselerin meydana getirdiği sosyal ve kültürel olgulara yabancıdır. Bu yabancılığı sosyal ve kültürel olguları öğrenerek gidermektedir. Bu sebeple doğup büyüdüğü toplumun özelliklerini ilk olarak ailesinden, ilerleyen dönemlerde çevresinden ve son olarak da zamanla artan sosyal ve fiziksel ortamlardan öğrenmektedir. Bu öğrenme durumu genel olarak toplumsallaşma kavramı ile ifade edilmektedir (Metin, 2016, s. 227).

şekil 1. Genel toplumsallaşma ve alt türü olan siyasal toplumsallaşma süreci.

Kaynak: Akın, M.H. (2009). Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik, teorik ve uygulamalı bir çalışma. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Toplumsallaşma sürecinin bir bölümü olarak görülen siyasal toplumsallaşma ise insanın hayatını devam ettirdiği toplumdaki siyasal bilgileri edindiği dönem olarak tanımlanmaktadır. Birey, bu süreçte siyasal kimliğini, siyasal davranışlarını öğrenmekte ve siyasal yapının bir ögesi olmaktadır. Bireyin bir arada bulunduğu topluma ve devam eden siyasal yapıya bağlılığının belirlendiği bu hareketlilik durumu, kişi açısından erken dönemlerde başlamakta ve yaşam boyu devam etmektedir (Türköz, 2021, s. 5). Yaşam boyu devam eden bu hareketlilik durumunun kademelerini Dennis ve Easton dört kategoride açıklamaktadır (Easton ve Dennis, 1969):

- Siyasallaşma: Çocuğun erken dönemlerinde okul ve aile çevresinden farklı olarak başka otoritelerin de olduğunu anlamaya başlamasıdır.
- Kişiselleşme: Bireyin siyasal gücü bir kişi ile bağdaştırmaya başlaması ve siyasi yapıların farkına varmasıdır.
- İdealleştirme: Siyasal gücün herkesten daha yüksek bir konumda algılanmaya başlamasıdır.
- Kurumlaştırma: Siyasal uyarıcıların bireysel bağlantılardan ayrı olarak kurumlaşmış bir olgu olarak algılanmasıdır.

Bireylerin doğup büyüdüğü ve ilk eğitimini aldığı yer olan aile kurumu, bireyin yaşamının ilk zamanlarında fazlasıyla etkili olmakta ve siyasal toplumsallaşmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu dönemde öğrenilen inanç ve değerlerin kişinin yaşamı süresince etkisi olduğu düşünülmektedir. Nirun, ailenin siyasal toplumsallaşma sürecinin ilk basamağı olduğunu söylemektedir. Bu nedenle, toplumsallaşma aile kurumu ile hem bireye hem de topluma açılan çift yönlü pencere olarak görülmektedir (Nirun, 1994, s. 69). Ventura ise siyasal toplumsallaşma ve aile arasındaki ilişkide anne-baba modeline dikkat çekerek, çocuğun anne ve babasının siyasal fikirlerine benzer şekilde bir siyasal kimlik oluşturduğunu belirtmektedir (Ventura, 2001, s. 671). Aynı şekilde Türkiye’de ailenin, çocuklarının siyasal toplumsallaşma sürecinde belirli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Çocuklar aileleri tarafından doğumundan itibaren siyasal açıdan bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır. Aileler siyasal fikirlerine atıfta bulunarak çocuklarına isim koymakta, gelecekte çocuklarının siyasal toplumsallaşma sürecinden geçeceğini ümit etmektedir. Bu açıdan aile üyeleri, çocuklarının gelişim sürecinde isminin kökenini öğrenirken anne ve babasının siyasal fikirleri ile

tanışmasını ya da bu fikirlere ılımlı bir şekilde yaklaşmasını beklemektedirler (Türköz, 2016, s. 100).

İnsanların çevresini oluşturan kişiler sürekli olarak aynı kalmamakta ve değişime uğramaktadır. Zaman geçtikçe okul çevresi, arkadaş grubu gibi çevrelere birey katılmaktadır. Böyle durumlarda siyasal inanç ve davranışlarını kişi sorgulayabilmekte, bazen de değiştirebilmektedir. Bazı durumlarda ise tam tersi olarak girdiği yeni çevrede şahıslar arası etkileşimden dolayı siyasal düşüncelerini pekiştirebilmektedir. Son yıllarda sosyal medya araçlarının gelişim göstermesiyle medya ve benzeri araçlarda bireyin siyasal toplumsallaşması konusunda etkisini arttırmaktadır. Gençlerin medya platformlarında gördükleri ve duydukları da siyasal tutum ve davranışlarında etkili olmaktadır. Bu sebeple bir süreç olarak nitelendirilen siyasal toplumsallaşma kavramında birincil/asli ve ikincil tali toplumsallaşma şeklinde bir ayırım yapılmaktadır (Uğuz, 2019, s. 15-20).

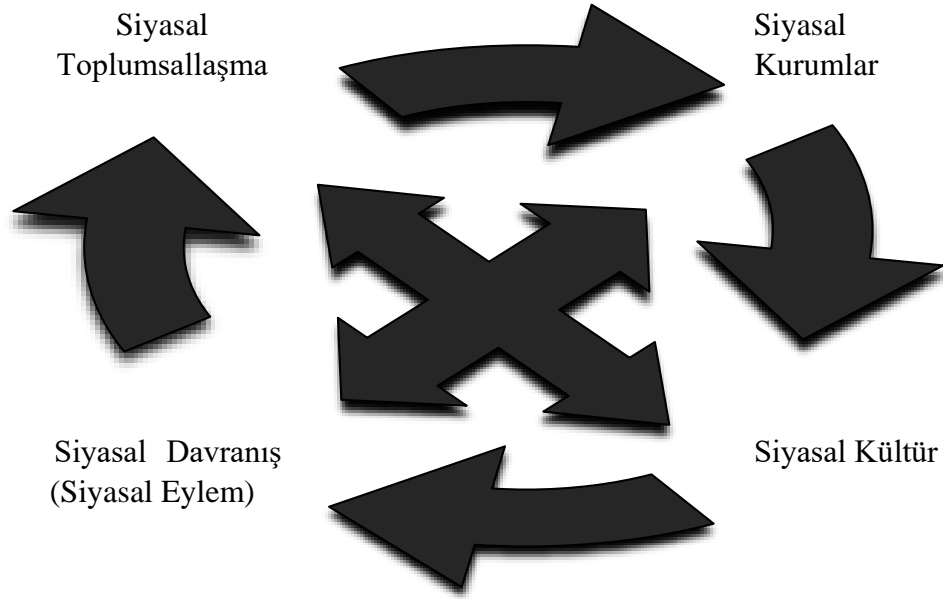
Asli toplumsallaşma yaklaşımı, siyasal fikirlerin gelişiminde erken dönemin önemli olduğunu savunan psikolojik bir fikre dayanmaktadır. Öncelik kuramı olarak da isimlendirilen bu düşüncede “Duyarlı dönem” önemli bir dayanak noktası oluşturmaktadır. Bu düşünceye göre insan beyninin çocukluk zamanında yani duyarlı döneminde bazı bilgileri öğrenmesi daha kolay olmaktadır. Birey, aile tarafından meydana getirilen çevrede ana siyasal bilgileri öğrenerek toplumsallaşmaktadır. Yenilik yaklaşımı olarak adlandırılan tali toplumsallaşma anlayışına göre ise siyasal öğrenme hayat boyu devam etmektedir. Bu düşünceye göre bireylerin kendilerini nasıl tanımladıkları zamanla farklılık göstermekte ve siyasal fikirleri de zamanla gelişip değişmektedir. Buna ek olarak siyasal toplumsallaşmanın sonuçlarının kesin bir şekilde kökleşmediği iddia edilebilmektedir. Değişen şartlar ile yeniden toplumsallaşma süreci oluşabilmektedir (Çağla, 2015, s. 76).

Siyasal toplumsallaşmayı sınıflandırarak açıklamaya çalışan Greenstein ise tanımlamalarını dört kategoride meydana getirmektedir. Buna göre (Greenstein'den aktaran Alkan, 1979, s. 6-7):

- Çocukların siyaset yönelimlerinin araştırılması, siyasal toplumsallaşma çalışması olarak ifade edilmektedir.
- Süregelen değerlerin ne şekilde elde edildiğinin araştırılmasına siyasal toplumsallaşma denmektedir.

- Yaşanılan hayatın herhangi bir döneminde gerçekleşen siyasal bilgi edinme faaliyetine siyasal toplumsallaşma denmektedir.
- Toplumsallaşmanın etmenlerini, bunun yanında toplumsallaşan bireyin davranışlarını göz önünde bulundurarak yukarıdaki tanımlamalardan herhangi birini kullanarak araştıran çalışmalar da siyasal toplumsallaşma olarak ifade edilmektedir.

Yapılan tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere siyasal toplumsallaşma bireyle alakalıdır ve bu süreçte birey siyasal bilgiler edinmektedir. Yaşanılan bilgi edinme sürecinin kültürle ilgili olması durumu ise kaçınılmazdır. Bunun sonucunda siyasal toplumsallaşma siyasal kültürü meydana getirmektedir. Siyasal kültür ise kurumları ve kurumlar yeniden siyasal toplumsallaşmayı etkilemekte, bu şekilde siyasal kültür üzerinde değişimler oluşturmaktadır. Gerçekleşen bu etkileşim ise siyasal davranışı meydana getirmektedir (Yücekök, 1987, s. 13).

Şekil 2. Siyasallığın siyasal toplumsallaşma ile birlikte yeniden üretilmesi.

Kaynak: Akın, M.H. (2009). Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik, teorik ve uygulamalı bir çalışma. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Siyasal toplumsallaşma, siyasal sisteme karşı ilgili bireyler kazandırmayı hedeflemektedir. Çünkü bireylerin sistem ile etkileşim kurabilmeleri ve sistemin içerisinde yer alabilmeleri, sistem ile alakalı yeterli düzeyde bilgi sahibi olmalarıyla gerçekleşmektedir. Herhangi bir toplumda siyasal yapıların devam edebilmesi için siyasal inanç, değer, eğilim ve kuralların topluma katılan bireylere öğretilmesi gerekmektedir. Bu şekilde bireyler siyasal yapıya karşı neler yapıp yapmaması

gerektiğini ve sistemde hangi rollere sahip olduklarını öğrenmektedirler (Şahinbaş, 2016, s. 10).

2.4. Siyasal Katılım Kavramı ve Tanımı

Siyasal toplumsallaşmayla alakalı yukarıda bahsedilenler, bireylerin toplumda siyasal rollerde bulunabilmeleri ve siyasal bir varlık haline gelmelerini öğrenme sürecidir. Bu süreçte birey, doğup büyüdüğü toplumdaki siyasal kültürü, inanç ve değer yargılarını öğrenmektedir. Bütün bunları öğrenen birey toplumda belirli süreçlere katılarak siyasal faaliyetlerde bulunabilmektedir. Bireylerin siyasal olarak faaliyette bulunması ise “Siyasal katılım” kavramını ortaya çıkartmaktadır (Dursun 2015, s. 102).

Temel olarak siyasal, sosyal ve yönetsel olaylara katılma anlamına gelen siyasal katılım, siyasal ve sosyal yapılar tarafından alınan kararlardan etkilenen birey ya da toplulukların, bu kararların meydana getirilmesi sürecine katılmasını ifade eden bir kavramdır (Aydın, 2019, s. 2122). Ancak bu kısa tanımlamada olduğu gibi siyasal katılım kavramıyla alakalı sosyal bilimlerde tek ve ortak bir tanımlama yapılamamaktadır. Kavramın tek ve ortak bir tanımının yapılamaması çeşitli nedenlere dayandırılarak açıklanmaktadır. Buna göre ortak bir tanım yapılamamasının nedenlerinden ilki, siyasal katılımın gelişmekte olan ve gelişmiş sanayi toplumlarında demokrasinin uygulanabilmesi için farklı uğraşları içerisinde barındıran bir süreç olarak kabul görmesinden kaynaklanmaktadır. Bir diğer neden ise siyasal katılımın sadece demokrasiye özgü bir kavram olarak görülmesiyle alakalıdır. Kavram üzerinde ortak bir tanımlama yapılamamasının sebeplerinden bir diğeri ise siyasal katılımın günümüzde daha çok uygulamaya yönelik olmasıdır (Akıncı, 2014, s. 36).

Siyasal katılım, Kışlalı’ya göre bireylerin devlet tarafından alınan kararlara ve gerçekleştirilen uygulamalara etki etmesidir. Bireyler, siyasal katılım vasıtasıyla siyasal sistemi güçlendirmekte ve değişen durumlara göre sistemin ve toplumun yenilenmesine olanak sağlamaktadır (Kışlalı, 1987, s. 356-357).

Kapani’ ye göre ise, toplumda bulunan bireylerin siyasal sistem karşısındaki tutum ve davranışlarını ifade eden bir olgudur. Siyasal katılım, basit bir ilgi duyma şeklinden sürekli olarak faaliyete kadar uzanan bir kavramdır (Kapani, 2019, s. 144).

Turan ise siyasal katılım kavramını açıklarken toplumsal hayata etki eden olgulardan yararlanmaktadır. Sanayileşmenin başlaması ve ticaretin fazlalaşması köyden kente göçü arttırmış, vatandaşların yaşam şekilleri değişmeye başlamıştır. Kentleşmenin artmasıyla beraber haberleşme ve okuryazarlık oranlarında yükselme başlamıştır. Aynı yerde veya benzer işlerde çalışan, ihtiyaçları aynı olan ve aynı kaygıları yaşayan, kendilerini başka topluluk ya da bireylerden farklı gören grupların meydana gelmesiyle sosyal farklar oluşmuştur. Bu kişi ya da grupların kendileri ile ilgili karar alma süreçlerinde bulunabilmek için mücadele göstermesi sonucunda siyasal katılım kavramı ortaya çıkmıştır (Turan, 1986, s. 67).

Kalaycıoğlu ise siyasal katılımı, bireylerin bağımsız olarak yaptıkları tercihler ve aldıkları kararlar neticesinde, siyasal karar mercii konumuna gelecek kimseleri veya o konumda olanları etkilemek için meydana getirdikleri faaliyetler olarak tanımlamaktadır (Kalaycıoğlu, 1983, s. 10).

Buraya kadar yapılan tanımlamalar çerçevesinde siyasal katılımın özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir (Uluç, 2007, s. 36):

- Yerel ve ulusal seviyedeki siyasi aktivitelere katılmak,
- Siyasal iktidarı belirleyecek güçlerin seçimler aracılığıyla belirlenmesi,
- Devletin siyasal kararlarına yönelik etkinlikte bulunma (parti etkinliklerine katılım, propaganda yapma, miting ve gösterilere katılım),
- Örgütlü veya örgütsüz katılım,
- Yasal ya da yasal olmayan yollardan siyasi etkinliklerde bulunma,
- Otonom ve uyarılmış katılım.

Siyasal katılım kavramını, siyasi karar mekanizmalarının seçildiği seçimlerin yanı sıra oy kullanan vatandaşların tercihlerini gündeme getiren faaliyetlerin hepsini kapsayan bir kavram olarak algılamak gerekmektedir. Vatandaşların kendi kendilerini idare etmesi anlamındaki demokratik yönetimlerde yasal olarak gerçekleştirilen katılma çeşitlerinin fazlalığı, siyasi yapının seçmenle kurduğu güçlü diyalogu da göstermektedir (Güngör, 2017, s. 2261).

2.4.1. Siyasal Katılım Sınıflandırmaları

Yukarıda bahsedildiği gibi farklı özelliklere sahip siyasal katılım eylemi bazı ölçütlere göre sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmalardan en fazla bilineni Amerikalı siyaset bilimci Dahl tarafından yapılmıştır. Dahl siyasal katılımı düzey açısından ilgi, önemseme, bilgi ve eylem olarak dört kategoriye ayırmaktadır (Dahl, 1963, s. 57):

- **İlgi:** siyasal olayları izlemeyi,
- **Önemseme:** siyasal olaylara verilen önemi,
- **Bilgi:** siyasal olaylar ve sorunlar hakkında bilgi sahibi olmayı,
- **Eylem:** ise siyasal olaylara katılmayı ifade etmektedir.

Siyasal katılımın bu dört farklı şekli birbiri ile alakalı durumları ifade etmektedir. Örneğin, seçim bittikten sonra sonuçları ile alakadar olan vatandaşların, seçim çalışmalarını ilgi duyarak takip edenlerin, ülke sorunlarıyla ilgili daha çok bilgi sahibi olan vatandaşların, seçimlerde oy kullanma düzeyinin ilgi duymayanlara göre daha fazla olduğu bilinmektedir (Kapani, 2019, s. 144).

Milbrath' da siyasal katılım faaliyetlerini zorluk ve yoğunluk seviyesini ölçüt olarak aşağıdaki şekilde dört kategoriye ayırmıştır (Milbrath, 1965, s. 18-19):

a) Gladyatör faaliyetleri:

- Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışmak,
- Siyaset ile ilgili bir makama aday olmak ve siyasal amaçlı yardım toplamak,
- Siyasal bir partinin stratejik toplantılarına katılmak,
- Siyasal bir partinin üyesi olmak,
- Seçim kampanyasında çalışmak,

b) Geçiş Faaliyetleri:

- Siyasal bir toplantı ya da gösteriye katılmak,
- Bir partiye veya adaya para yardımında bulunmak,
- Siyasal bir lider ya da kamu görevinde bulunan bir kişi ile temas halinde bulunmak,

c) İzleyici faaliyetleri:

- Bir partinin veya adayın rozetini takmak,
- Başka kimseleri bir siyasal adaya ya da partiye oy atmaya ikna etmeye çalışmak,

- Siyasal tartışmaların içerisinde bulunmak,
- Oy kullanmak,
- Siyasal uyarılara açık olmak,

d) Kayıtsızlar:

- Siyasal anlamda hiçbir eylemde bulunmamak.

Katılımı bu şekilde dört gruba ayıran Milbrath, izleyici faaliyetlerini en kolay eylemler, geçiş faaliyetlerini daha zor ve gladyatör faaliyetleri en zor eylemler olarak nitelendirmektedir (Milbrath, 1965, s. 18).

Milbrath'ın siyasal katılım sınıflandırmasına benzer bir sınıflandırma Samuel Barnes ve Max Kease tarafından yapılmıştır. Barnes ve Kease siyasal katılımı, “Olağan” ve “Olağandışı” olarak iki kategoriye ayırmaktadır (Barnes ve Kease'den aktaran Kalaycıoğlu, 1984, s. 204-205):

a) Olağan Siyasal Katılım: Siyasal iktidar tarafından meydana getirilen kurallara uygun olan faaliyetlerdir.

b) Olağandışı Siyasal Katılım: Siyasal iktidar tarafından koyulan kurallara karşı gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

Oy vermek, siyaset ile ilgili konularda konuşmak, siyasal gösterilere katılmak, siyasi kimliği olan kişiler ile irtibat halinde bulunmak, başkalarının siyasi düşüncelerine etki etmek için eylemlerde bulunmak “Olağan” siyasal katılım davranışları içerisinde yer almaktadır. Bunun yanında toplu olarak dilekçe vermek, boykot, gösteri düzenlemek, işgal, grev, trafiği kapatmak, yollara barikat kurmak, vergi ödemesinin kabul edilmemesi, silahlı eylemler, suikast de bulunmak gibi faaliyetler “Olağandışı” siyasal katılım faaliyetleri içerisinde yer almaktadır (Dursun, 2015, s. 104).

Milbrath, Barnes ve Kease'nin siyasal katılım sınıflandırmalarına benzer bir yaklaşım Deniz Baykal'da görülmektedir. Baykal, düzeylerine göre üç tip siyasal katılım seviyesi olduğunu belirtmektedir. Bunlar (Baykal, 1970, s. 31-32):

- **Siyasal olayları izlemek:** Yazılı ve görsel medya kanallarıyla siyaseti takip etmeyi, parti ile ilgili miting ve kongrelerde izleyici olarak yer almayı kapsamaktadır. Bu eylemlerin ortak noktası bireyin siyasi olay ve gelişmelerden haberdar olmasıdır.

- **Siyasal olaylar hakkında tavır takınmak:** Siyasi olayları izlemekten daha aktif bir seviyeye geçiştir. Siyasal olayları takip etmekle kalmayıp belirli bir taraf tutma durumu söz konusudur. Birey tarafını açıklayarak belli etmektedir.
- **Siyasal olayların içine karışmak:** Siyasal katılımın en yoğun olduğu şeklidir. Kişi artık siyaset ile iç içedir. Bir partiye üye olmak, yürüyüş ve gösterilerde bulunmak gibi katılımlardır.

Siyasal katılım konusunda bir başka sınıflandırma Prof. Dr. Esat Çam tarafından yapılmıştır. Çam, siyasal katılımı eylemlerin yoğunluğuna göre üç gruba ayırmaktadır. Bu eylemler, “Gözlemci eylemler”, “Aracı eylemler” ve “Siyasal mücadeleye yönelik eylemlerdir” (Çam, 2011, s. 174).

Gözlemci Eylemler	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasal Uyarılara Açık Olmak • Oy Atmak • Siyasi Tartışmalar Yapmak • Farklı Kimseleri Belirli Bir Yönde Oy Atmaya İkna Etmek • Parti Rozeti Takmak
Aracı Eylemler	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasal Bir Lider İle Temasta Olmak • Bir Partiye Veya Adaya Para Yardımında Bulunmak • Mitinge Katılım Sağlamak
Siyasal Mücadeleye Yönelik Eylemler	<ul style="list-style-type: none"> • Seçim Faaliyetlerinde Çalışmak • Aktif Parti Üyesi Olmak • Strateji Belirleme Toplantılarına Katılmak • Siyasal Fonlar Toplamaya Uğraşmak • Siyasi Bir Makam İçin Aday Olmak

Şekil 3. Siyasal Katılım Faaliyetinin Yoğunluk Derecesi.

Kaynak: Çam, E. (2011). *Siyaset bilimine giriş*. İstanbul: Der Yayınları

Gözlemci eylemler en basit katılma çeşidi iken; siyasal mücadeleye yönelik eylemler ise siyasal katılımın en üst seviyede olduğu faaliyetlerdir. Bu üç eylem çeşidi birbirini takip eden katılım dereceleridir. Siyasal mücadeleye doğru çıktığında siyasal katılım, vatandaş açısından yoğunlaşarak en üst seviyeye ulaşmaktadır (Çam, 2011, 174).

Siyasal katılım kavramı içerisinde vatandaşların tutumları çok önemlidir. Bu nedenle bireyler tutumsal farklılıklarına göre farklı siyasal katılım davranışları

sergilemektedir. Milbrath, farklılıkları temel alarak sekiz tür siyasal katılım çeşidi olduğunu söylemektedir (Milbrath, 1965, s. 14-20):

- **Açık ve Gizli Katılım:** Siyasal katılım açık ve gizli şekilde gerçekleşebilmektedir. Bazı siyasal davranışlar açık bir şekilde yapılırken bazıları ise gizli bir şekilde gerçekleşebilmektedir.
- **Zorunlu ve Bağımsız Katılım:** Siyasal katılım gerçekleştirenler bazen kendi özgür iradeleri ile bazı durumlarda ise zorunlu olarak katılımı gerçekleştirmektedirler.
- **Yaklaşan ve Kaçınan Katılım:** Yaklaşan katılımda bireyler daha çok ödülü düşünürken, kaçınan katılımda ise masraf ve maliyet konusunu düşünmektedirler.
- **Geçici ve Devamlı Katılım:** Siyasal katılım bazı hallerde geçici, bazı durumlarda ise devamlı olarak gerçekleşmektedir. Oy vermek geçici katılıma, bir partide üye olarak bulunmak ise devamlı katılıma örnek gösterilmektedir.
- **Siyasal Sisteme Veren ve Alan Katılma:** Siyasal sisteme faydalı bazı faaliyetler karşılığında bireyler siyasal sistemden bazı iyilikler beklemektedirler.
- **Açıklayıcı ve Araçsal Katılım:** Mitinglere katılım, protesto faaliyetleri açıklayıcı katılım olarak isimlendirilmektedir. Liderin seçilmesi ve parti içindeki eylemler ise araçsal katılıma örnek gösterilmektedir.
- **Sözlü ve Sözsüz Katılım:** Siyasal bir olay hakkında konuşmak sözlü bir katılımdır. Miting, gösteri ve yürüyüşlerde bulunmak ise sözsüz katılım olarak görülmektedir.
- **Sosyal ve Sosyal Olmayan Katılım:** Siyasi olarak eylemde bulunan bireyin yanında başka kimselerde olursa yani eylem bir grup halinde gerçekleşirse sosyal katılım, tek başına gerçekleşirse sosyal olmayan katılım söz konusu olmaktadır.

Başka bir sınıflandırma da Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırma kapsamında Verba ve Nie tarafından yapılmıştır. Buna göre altı çeşit siyasal katılım düzeyi bulunmaktadır (Verba ve Nie'den aktaran Turan, 1986, s. 74):

- **Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar:** Bireyler siyaset ile ilgilenmemekte, oy atma eylemini gerçekleştirmekten dahi kaçınmaktadırlar.

- **Salt Oy Kullananlar:** Siyasal katılım gerçekleştiren bireyler sadece seçim dönemlerinde oy kullanmaktadır.
- **Kişisel Sınırlı Katılmalar:** Kimi bireyler oy kullanmanın yanında kendi bireysel sıkıntılarını çözmek için siyasal katılım da bulunmaktadır.
- **Topluluk Düzeyinde Katılmalar:** Kimi bireyler bazı toplumsal sıkıntıların giderilmesi için siyasal katılımında bulunmaktadır.
- **Kampanyacılar:** Siyasal katılım, seçim dönemlerinde gerçekleştirilen kampanyalara katılım şeklinde gerçekleşmektedir.
- **Siyasi Partilerde Aktif Şeklide Çalışanlar:** Bir siyasal partinin kademelerinde çalışarak gerçekleştirilen siyasal katılımı ifade etmektedir.

Bu sınıflandırma Milbrath'ın sınıflandırması ile benzerlik göstermektedir. Ancak İlter Turan yukarıda bahsedilen sınıflandırmanın evrensel olmadığını belirtmekte ve geçerliliğinin sadece ABD düzeyinde olduğunu söylemektedir (Turan, 1986, s. 74).

2.4.2. Siyasal Katılımı Etkileyen Faktörler

Siyasal katılım ile bireyler yöneticilerin verdikleri kararlara etki etmektedirler. Bireylerin şahsi olarak verdikleri bu kararlar birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler sosyo-ekonomik faktörler, psikolojik faktörler ve siyasal ve hukuki faktörler olarak 3 gruba ayrılmaktadır.

2.4.2.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Siyasal düşünceler ve siyasal kurumlar, sosyal ve iktisadi ilerlemelerin meydana getirdiği ortama göre değişim göstermektedir. Geleneksel topluluklarda siyasal katılımın meydana gelmediği veya çok az meydana geldiği; gelişmiş topluluklarda ise siyasal katılımın önündeki engellerin kaldırıldığı bilinmektedir. Herhangi bir toplulukta sosyo-ekonomik göstergeler ileri düzeyde ise siyasal katılım da buna bağlı olarak yüksektir. Bu açıdan insanın bir topluluğa ait olma hissi, sosyal olması gibi birçok konu onun sosyo-ekonomik seviyesini anlamada etkili olduğu gibi, kazandığı gelir, yaş, cinsiyet vb. gibi değişkenler de siyasal katılımın seviyesini anlamakta rol oynamaktadır. Birbirinden bağımsız olmayan bu değişkenler genel olarak birbirleri ile etkileşim halindedir. Yani, insanların siyasal katılım davranışını

etkileyen bu değişkenler siyasal katılımı en önemli faktörler olarak görülmektedir (Özdemir, 2019, s. 258).

Siyasal katılımı sosyo-ekonomik faktörler iki şekilde etkileyebilmektedir. Birincisi, bu faktörlerden herhangi birinde meydana gelen değişim, kişinin çevresini algılama şeklini, fikir ve davranışlarını etkileyebilmektedir. İkincisi, bireye yönelik dürtülerin değişmesine neden olabilmektedir. Meydana gelebilecek olan bu değişimler siyasal hoşgörüyü fazlalaştırabilmektedir. Bunun yanında eğitimli bir insanın, içinde bulunduğu sosyal sınıfının bir sonucu olarak insanlar, siyasal eylemlerde kendisinden liderlik etmesini isteyebilir. Bu da bireyle alakalı mesajlarda ve dürtülerde meydana gelen bir değişim olarak görülebilmektedir (Koray'dan aktaran Tıraş, 2018, s. 14).

Siyasal katılımı etkileyen sosyo-ekonomik faktörler, yaş, cinsiyet, eğitim, gelir, meslek, aile, kitle iletişim araçları ve örgüt üyeliğidir (Özyurt, 2009, s. 292).

2.4.2.1.1. Yaş

Yaş faktörü bireyin siyasal katılımı açısından oldukça önemli görülmektedir. Bireylerin içerisinde bulunduğu yaş dönemleri, siyasi görüşünden siyasal katılımına kadar birçok olguya etki etmektedir. Örneğin, çocuk yaştaki bireyin siyasete olan ilgisi yetişkin bir kimseye göre çok azdır veya yoktur. Bireylerin yaşının ilerlemesiyle yeni fikirler, dönüşümler ve deneyimler meydana gelmekte, bu durum siyasal fikirlerini de etkilemektedir (Hülür, 2006, s. 107).

Yaş faktörünün etkisi siyasal katılımı üç grupta incelenebilmektedir. Bu gruplar genç, orta yaş ve ileri yaş grubudur. Diğer yandan siyasal katılım ve yaş faktörü arasındaki ilişki de iki ana faktörde ele alınmaktadır. İlki, orta yaş bireylerde siyasal katılım yüksek olmaktadır. Bunun yanında gençlik döneminde ve yaşı ilerlemiş olan bireylerde siyasal katılım düşük seviyede seyretmektedir. Siyasal katılım, kırk-elli yaş aralığında ise en üst seviyeye çıkmakta ve daha da yaşlandıkça azalmaktadır. Çünkü genç bireyler iş bulma ümidiyle daha sık yer değiştirmekte ve yaşının verdiği enerji sayesinde seyahat etmektedir. İkili ilişkileri daha az, gelirleri de genel olarak düşük seviyede olmaktadır. Orta yaş bireyler ise belirli bir makam sahibi olmuş, belirli bir yerde yaşamını devam ettirmektedir. Doğal olarak toplumda korumak isteyeceği bir şeyler bulunmaktadır. Yaşı ileride olan bireyler ise kendilerini genel olarak birebir ilişkilerden soyutlamaktadır. İkincisi ise genç bireyler katılımı değil, radikal siyasi

fikirlere daha çok ilgi duymaktadırlar ve yaşlandıkça fikirleri değişerek muhafazakâr düşüncelerinde artış meydana gelmektedir (Yıldız, 2016, s. 16 ve Yücekök, 1987, s. 27).

Kısacası, yaş faktörü kişinin siyasal katılımında ve siyasal faaliyetlerinde oldukça etkili olmaktadır. Yaş aralıklarına göre farklılık gösteren sosyal ve fiziksel olgularla da bağlantılı olarak kişinin siyasal tutum ve düşüncelerinde değişimler meydana gelebilmektedir. Genç bireyler gösteri, miting, yürüyüş gibi siyasi eylemlere daha çok ilgi duyarken, daha ileri yaştaki bireyler oy kullanma eğilimi göstermekte, siyasal tutumda daha radikal eğilimlerden, muhafazakâr eğilimlere doğru değişmektedir (Akay, 2006, s. 110).

2.4.2.1.2. Cinsiyet

Bütün toplumlarda erkek ve kadına ait davranış ve yargı kalıpları bulunmaktadır. Cinsiyet farklılıklarına göre şekillenen bu kalıplar, bireylerin isteyerek ya da istemeyerek toplumda meydana gelen beklentilere yanıt verecek şekilde kendilerini konumlandırmasına yol açmaktadır. Bu davranış ve yargı kalıpları içerisinde mekân ve zamana göre değişiklikler olmasının yanında, Türkiye’de yapılan araştırmalarda erkeğe ait olarak belirlenen toplumsal rolün, ev ve aile çevresi dışındaki eylemler için önemli görüldükleri, kadına özgü rolün ise daha çok ev ve aile gibi konularda eğilim gösterdikleri görülmektedir (Kalaycıoğlu, 1983, s. 18-19). Dolayısıyla siyasal katılımın her çeşidinde kadınlar, erkeklere oranla daha az eylemde bulunmaktadır (Turan, 1986, s. 80-81).

Kadınların siyasal faaliyetlere daha az katılımında bulunmasının üç sebebi olduğu düşünülmektedir. Bu sebeplerden ilki ekonomidir. Kadınların erkeklerden daha az ekonomik olanaklara sahip olması, siyasal katılımın erkeklere oranla daha az gerçekleşmesine sebep olabilmektedir. İkincisi, kadınların erkeklerden daha az ekonomik imkânlarla sahip olması sonucu haberleşme araçlarından daha az yararlanması nedeniyle siyasal hayata daha az katıldıkları düşünülmektedir. Son olarak, kadına toplum tarafından atfedilen aile içi rol dışında bir faaliyete katılmasının zor olması ve siyasal eylemler için çok vakit harcayamayacak olması nedeniyle erkeklerden daha az siyasal katılımında bulunabileceği söylenebilmektedir (Kalaycıoğlu, 1983, s. 19-20).

Demir' e göre ise kadınların siyasal hayata erkeklerden daha az katılım göstermesinin sebepleri ise şunlardır (Demir, 2015, s. 22):

- Kadınların yeterli miktarda ekonomik özgürlüklere sahip olamamaları,
- Siyasete karşı ilgisiz durmaları,
- Aile içinde üstlendikleri sorumluluklar,
- Siyasal sistemin belirli düzeni,
- Siyasetin erkeklerin alanı olduğu konusunda değişmeyen inanç,
- Eğitim seviyelerinde kadınların erkeklere oranla yetersiz olması.

Sonuç olarak siyasal katılımı çoğu toplumda kadınların katılımı erkeklere göre daha az gerçekleşmektedir. Son dönemlerde ise kadınların katılım oranı artmaktadır. Kadınların çalışma hayatına daha çok katılması ve eğitim seviyelerinin yükselmesi, toplumsal rollerinde değişim meydana getirmektedir (Çukurçayır, 2002, s. 78).

2.4.2.1.3. Eğitim

Eğitim, siyasal katılım açısından oldukça önemli bir faktördür. Eğitimi iyi olan birey, siyasal katılımın gerçekleştirilmesi gereken bir eylem olduğunu düşünebilir. Bunun yanında bireyin siyasal olgular hakkında daha çok bilgi ve birikime sahip olması siyasal eylemlere katılmak için kendini daha hazır ve yetenekli hissettirebilmektedir (Turan, 1986, s. 77).

Baykal'a göre eğitim seviyesi, siyasal katılımı en çok etkileyen faktör durumundadır. Baykal, öğrenim seviyesi yüksek olan bireylerin, siyasal yapıların kişi üzerinde bırakmış olduğu etkinin daha çok farkında olduğunu belirtmektedir. Bu kişilerin siyasi konularda daha çok bilgi, birikim ve fikir sahibi olduklarını, siyasal olay ve seçim kampanyalarını daha çok takip ettiklerini, siyasal olayları daha fazla kişiyle konuştuklarına dikkat çekmektedir (Baykal, 1970, s. 70).

Eğitim faktörünün siyasal katılıma etkilerini inceleyen bir diğer araştırmada Kalaycıoğlu'na aittir. Buna göre (Kalaycıoğlu, 1983, s. 26-28):

- Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerde, daha düşük eğitim seviyesindeki bireylere göre daha fazla görev bilinci bulunmaktadır. Daha eğitilmiş kişiler için siyasal katılım bir vatandaşlık görevidir.

- Eğitim, kişiye etrafında bulunan kurumları kullanarak veya değiştirerek hedefine ulaşmada inanç ve yetenek kazandırmaktadır.
- Eğitim, kişiye toplumsal statü ve gelir sağlamaktadır. Az gelişmiş ülkelerde eğitilmiş kişilerin iyi mevkilerde bulunması onların bu durumunu korumak için siyasal katılım gerçekleştirilmeye yöneltebilmektedir.
- Eğitim, kişilerin kişisel yeteneklerini meydana getirmesine ve korumasına katkı sağlar. Bu yeteneklerini siyasal düşünce ve katılım sürecinde kullanması önemli görülmektedir.
- İyi bir eğitime sahip kişi kendisi gibi eğitilmiş bireylerle ilişkide bulunarak bir etkileşim ağı kurabilmektedir.

Sonuç olarak, eğitim seviyesi arttıkça siyasete olan merakta artmakta, birey siyasal olarak farklı tercihleri sorgulamak da, siyasi olayları izlemek de, dolayısıyla siyasal tercihlerini daha bilinçli gerçekleştirmektedir. Eğitimin gelir seviyesi ve meslek faktörüyle doğrudan alakası bulunmakta, bu sebeple bu üç faktör genel olarak birbirinden bağımsız düşünülmemektedir (Gücük, 2006, s. 11).

2.4.2.1.4. Gelir

Yaş, cinsiyet, eğitim gibi siyasal katılıma etki eden bir diğer faktörde gelirdir. Yapılan sosyolojik araştırmalar siyasal katılım ile gelir arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermektedir (Baykal, 1970, s. 38).

Alt gelir grubunda bulunan bireylerin siyasal katılımında bulunma yoğunluğunun, üst gelir grubunda bulunanlara göre az olduğu görülmektedir. Üst gelir grubunda bulunan bireylerin eğitim ve kültür seviyelerinin yüksek olması, örgütlü olmaları gibi etmenler siyasal katılımlarını arttırmaktadır (Öztekin, 2001, s. 226). Gelir düzeyi yüksek olan kişi daha üst seviyede siyasal katılıma türlerini gerçekleştirebilmektedir. Böyle bir durumda birey milletvekilliği için aday olabilmekte, siyasi bir partide faaliyette bulunabilmektedir. Bunun yanında alt gelir grubunda bulunan bir birey hayat şartlarının zorluğu sebebi ile siyasal katılımı yaşam koşullarını değiştirecek bir araç olarak görebilmekte ve katılımı oy verme şeklinde gerçekleştirebilmektedir. Çünkü bütün toplumlarda gelir dağılımında eşitsizlik bulunmakta, sonucunda da geliri en fazla olan kesimin katılımı daha fazla, yoğun ve

çeşitli gerçekleştirdiği görülmektedir (Çiftçi, 1994, s. 101 ve Yücekök ve Abadan, 1966, s. 107).

Alt ve üst gelir gruplarının siyasal katılımı konusundaki aralarındaki farkın son dönemlerde değiştiği görülmektedir. Medya ve iletişim araçlarının yaygınlaşması sonucunda toplumsal olaylar ve gelişmeler bütün kesimleri ilgilendirmektedir. Örneğin küresel ısınma sonucunda meydana gelebilecek bir sorun herkesi ilgilendirmektedir. Bu nedenle siyasal katılımın her çeşidine tüm gelir gruplarından bireylerin katılabilmesi mümkün görülmektedir (Çam, 2018, s. 36).

2.4.2.1.5. Meslek

Meslek, kişilerin toplum içerisindeki konumunu belirleyen faktörler arasında bulunmaktadır. Bireyin hayatını devam ettirdiği çevre ve eğitimi, tercih edeceği meslek üzerinde etkili olmaktadır. Bireyin mesleki statüsü arttıkça siyasal hayata daha çok katılım gösterdiği, statüsü daha alt grupta yer alan bireylere oranla bürokrasi ve hükümet ile kolay ve daha etkili ilişkiler kurduğu görülmektedir (Kahraman, 2011, s. 76). Diğer bir ifadeyle kişilerin meslekleri ve bu mesleklerin toplum içerisindeki saygınlığı siyasal katılımları hakkında etkin bir rol oynamaktadır. Bireyler mesleklerine göre kendilerine yakın olarak gördükleri partiler ile ilişki içerisinde bulunmaktadır. Sonuç olarak bireylerin hedefleri çıkar ilişkilerini geliştirmektir. Farklı mesleklerden kimseler bu çıkarlarını farklı partilerle sonuca ulaştırabileceğini düşünerek siyasal fikirlerini oluşturmaktadır (Altan, 2011, s. 322).

Lane, meslek ile yakından ilgili olan, eğitim, gelir, statü gibi faktörlerin birbirlerini etkileyen unsurlar olduğunu söylemekte bu faktörlere sahip olan kişilerin zamanlarının fazla olduğunu belirtmektedir. Böyle bir birey topluluk ile kolay haberleşebilmekte ve siyasal etkinliğe ihtiyaç duymaktadır. “Eupharia” ismi verilen bu olay siyasal katılımı fazlalaştırmaktadır (Lane’dan aktaran Yücekök, 1987, s. 27). Lane, bu bilgileri aktardığı çalışmasında meslek ve siyasal katılma arasındaki ilişkiyi dört başlıkta anlatmaktadır (Lane’dan aktaran Baykal, 1970, s. 46):

- Meslek, bireye siyasal değeri olan yetenekler ya da beceriler oluşturma imkânı verebilmektedir.
- Meslek, siyasete ilgi duyan kişileri aynı yerde toplayıp etkileşim içerisinde olmalarını sağlayabilmektedir.

- Bireyin mesleğiyle ilgili olarak hükümetin gerçekleştireceği politikalarda çıkarı bulunabilmektedir.
- Bireyin mesleği gereği oynadığı çeşitli roller onun siyasete olan ilgisini arttırabilmektedir.

Buradan hareketle bazı meslek gruplarında bulunan bireylerin siyasal olarak karar verme süreçlerinde daha fazla katılımda buldukları görülebilmektedir. Örneğin, işçi ve memurların bağlı buldukları sendikalar, kendilerine bağlı olan üyelerini ortak hedefler noktasında birleştirerek, hükümet üzerinde baskı meydana getirebilmektedir (Özer, 1988, s. 163). Gazeteciler, hukukçular, serbest meslek çalışanları ve öğretmenlerin meslekleri gereği farklı gruplar ile etkileşim halinde bulunması ve boş zamanlarının fazla olabilmesi, bu meslekleri icra eden bireylerin siyasal katılımı daha fazla gerçekleştirebileceği söylenebilmektedir (Uluç, 2007, s. 80).

Bireyin mesleğini hangi şartlarda gerçekleştirdiği de katılımı etkilemektedir. Gruplar halinde çalışanlar, küçük iş yerlerinde çalışan bireylere göre siyasal konulara daha çok ilgi göstermektedirler. Eğitimi yüksek olan meslek gruplarında bulunan bireylerde katılım daha fazla gerçekleşmekte, diğer mesleklerde katılımın az olmasına ek olarak örgütlenme ihtiyacı bile hissedilmemektedir (Lipset, 1986, s. 169).

Sonuç olarak meslek kişiye toplum içerisinde belirli çıkarlar sağlayan, insanlarla etkileşim kurarak siyasal güçleri etkileme olanağı tanıyan bir unsurdur. Bu ise siyasal katılımı arttırmaktadır (Hasırcı, 2008, s. 33).

2.4.2.1.6. Aile

Karakter gelişimi ve insan psikolojisi gibi konularda yapılan araştırmalarda aile kurumu, çocuğa toplumsal değerleri öğreten ve davranışlarına şekil veren en önemli toplumsallaşma faktörlerinden biri olarak görülmektedir (Gülmen, 1979, s. 51). Bu sebeple toplumsal hayat hususundaki bilgileri ilk öğrenme yeri olan aile, siyasal katılım seviyesini belirleyen faktörler içerisinde yer almaktadır (Balcı, 2013, s. 58).

Ailenin kişinin siyasi hayatı üzerinde iki farklı etkisi bulunmaktadır. İlki, aile toplumsal tutum ve davranışları, değerleri aracısız olarak çocuğa iletebilmektedir. İkincisi, anne ve babanın çocuğa karşı davranışları çocuğun üzerinde etki bırakmakta ve bireyin üzerinde siyasal sonuçlar meydana getirmektedir. Aile bireyleri çocuğun

yanında siyasi konulardan konuşmasa ve siyasi unsurları anlatmasa bile aile içinde çocuğun öğrendikleri siyasi tercihlerine ve katılımına etki edebilmektedir (Kahraman, 2011, s. 35-36 ve Taşdelen, 1997, s. 170).

Anne ve babanın eğitim seviyesi ve ekonomik gelişmişlik seviyesi de çocukların siyasi öğeleri öğrenmesinde etkili olmaktadır. İyi eğitilmiş anne ve babanın siyasi bilgileri çocuğa daha sağlıklı aktarması ve eğitimi düşük düzeyde olan anne ve babanın siyasi kültürü tam olarak aktarmaması da siyasi katılımı etkileyebilmektedir (Alkan, 1980, s. 57).

2.4.2.1.7. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları sayesinde tarihin hiçbir döneminde görülmemiş bir şekilde bilgi, düşünce ve kültürel unsur çok büyük insan topluluklarına ulaşabilir hale gelmiştir. Bu açıdan kitle iletişimi, demokrasi ile yönetilen toplumların ve bireylerinin ilerlemesinin vazgeçilmez bir aracı olmuştur (Timisi, 2003, s. 41-42).

Kitle iletişim araçlarını takip eden kişi, meydana gelen olaylar hakkında bilgi sahibi olmasının yanında, yaşadığı toplumun kapsamı ve yapısıyla alakalı fikir sahibi olabilmektedir. Kişi, sadece ülkesinde meydana gelen olayları değil, uluslararası arenada meydana gelen siyasi gelişmeler hakkında da bilgi sahibi olabilmektedir. Bunun yanında, kitle iletişim araçları sadece ulusal ürünleri değil, uluslararası ürünleri de farklı kültürler içerisine yerleştirmekte ve toplumları değişime zorlamaktadır (Onur, 2001, s. 10).

Gelişen teknoloji sonucunda kitle iletişim araçları siyasi propaganda amacıyla da kullanılmaktadır. Günümüzde seçim çalışmaları da bu araçlarla gerçekleştirilmektedir. Yani, kitle iletişim araçları tarafından gerçekleştirilen yayınlar siyasi katılımı teşvik eden bir araç olarak kullanılmaktadır (Topuz, 1977, s. 121 ve Kalaycıoğlu, 1983, s. 34).

Televizyon, radyo gibi iletişim araçlarına ek olarak internet kullanımı da günlük yaşamı her açıdan etkilemektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının işlemlerinin internet aracılığıyla gerçekleştirilebilmesi, internet aracılığıyla çeşitli hizmetlerin yapılabilmesi ve bazı ülkelerde internet ortamında oy kullanılabilmesi siyasi katılımı olumlu açıdan etkilemektedir (Özkan, 2004, s. 96-97). Çünkü dünya çapında bir yapıda olan internet sayesinde bilginin elde edilebilmesi ve yaygınlaşması ucuz ve çok

hızlı olabilmektedir. Bunun yanında topluluk içerisinde farklı fikirlerin meydana gelmesine imkân vererek siyasi fikirlerde farklılıklar oluşmasına neden olabilmektedir (Karaçor, 2009, s. 124-129).

Bu açıdan kitle iletişim araçlarının siyasi katılım üzerindeki etkileri şu şekilde meydana gelebilmektedir (Okutan, 1995, s. 45-46):

- Kitle iletişim araçlarını çok kullanmak siyasi tartışmayı fazlaştırmaktadır.
- Kitle iletişim araçlarını kullanmak, siyasi fikirleri değiştirmekten çok bu fikirlerin daha fazla kök salmasına neden olabilmektedir.
- Bireyin siyasi haberlere meraklı olması onu siyasi faaliyetlere hazır hale getirebilmektedir.

Sonuç olarak kitle iletişim araçlarını yoğun bir şekilde takip edenlerin siyasi unsurlarla daha fazla ilgilenmesi ve siyasi yaşama aktif bir katılım göstermesi beklenmektedir (Özdemir, 2019, s. 261).

2.4.2.1.8. Grup/Örgüt Üyeliği

Ayrı kültürlerden insan topluluklarının bulunduğu bir toplum içerisinde faaliyet yapılarının resmi örgütler biçimine gelmesi, bireyleri örgütlü bir hayata dâhil etmektedir. Bu şekilde kişi, çok sayıda sendika, dernek ve parti örgütlerinin üyesi haline gelmektedir. Bütün bunlar kişinin siyasi toplumsallaşma sürecinde önemli bir unsur olarak görülmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, üretim yerleri gibi çalışma ortamlarında bulunan örgütlerin içerisinde ve etkileşiminde bulunan kişinin siyasi düşünce ve davranışlarının bu tür yerlerden etkilenmesi ve gelişmesi mümkün olabilmektedir (Yeşiltuna, 1994, s. 69).

Gruplar ve örgütler bireylerin siyasi açıdan toplumsallaşmasında ve sosyalleşmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Özellikle birincil (arkadaşlar, aile, komşular, etnik ve dini gruplar) ve ikincil (siyasal, sosyal ve ekonomik sebepli örgütlenmeler, sendikalar, dernekler) gruplar bu toplumsallaşmada en önemli faktörler olarak görülmektedir. Çünkü bu yapılar önemli haberleşme araçlarıdır. Bireylere bilgi aktarmakta ve yeni fikirler kazandırmaktadırlar. Bireylere siyasi yaşam içerisinde hangi konumda bulduklarına dair temel algılar kazandırmakta ve üyeler

buldukları pozisyonlar gereği fikirlerini özgürce ifade edebilmektedir (Dawson ve Prewitt, 181-182).

Sonuç itibariyle örgütler üye olan bireylerin etkinliklerini fazlaştıran, siyasal faaliyetlerini geliştiren, siyasal fikirlerini meydana getiren, siyasal katılımını arttıran yapılardır. Bireylerin tanınması, kamu kurumları ve siyasal alanda yükselbilmesi içinde önemli araçlar olarak görülmektedir. Dünyanın çoğu ülkesinde siyasal hayatta aktif olabilmenin yolu bir örgüte üye olmak koşuluyla gerçekleşmekte ve üye olunan partinin düşüncelerini savunup savunmadığına bakılmaktadır. İnsanların bireysel çıkarlarını elde etmek ve sorunlarını çözebilmek için bir örgüt veya yapıya üye olması da zorunluluk halini almaktadır. Çünkü kişiler örgütlenerek güçlenmektedirler. Bu nedenle iyi örgütlenmiş küçük insan topluluklarının örgütlenememiş büyük topluluklara mağup oldukları bilinmektedir (Hasırcı, 2008, s. 35-36).

2.4.2.2. Psikolojik Faktörler

Bireylerin siyasal katılımlarının belirlenmesinde sosyo-ekonomik faktörlerin yanında psikolojik faktörlerinde etkisi bulunmaktadır. Psikolojik faktörler, olumlu psikolojik faktörler ve olumsuz psikolojik faktörler olarak ikiye ayrılmaktadır. Olumlu psikolojik faktörler, siyasal etkinlik duygusu, siyasal ilgi ve vatandaşlık görevi duygusudur. Olumsuz psikolojik faktörler ise siyasal yabancılaşma ve kuralsızlık olarak ifade edilmektedir (Dilber, 2013, s. 4-7).

2.4.2.2.1. Olumlu Psikolojik Faktörler

Siyasal etkinlik duygusu, siyasal ilgi ve vatandaşlık görevi duygusu olumlu psikolojik faktörler arasında gösterilmektedir.

2.4.2.2.1.1. Siyasal Etkinlik Duygusu

Siyasal katılmaya etki eden psikolojik faktörlerin en önemlisi kabul edilen siyasal etkinlik duygusu teorisi Michigan Üniversitesi tarafından geliştirilmiştir (Douvan ve Wolker, 1956, s. 1-19). Bireyin içerisinde yaşadığı siyasal yapıyı veya bu yapıyla ilişkili yerleri etkilemek amacıyla, kendisine yarar sağlayabilecek bir biçimde

eylemde bulundurabileceği inancı ve duygusu siyasal etkinlik olarak tanımlanmaktadır (Kalaycıoğlu, 1979, s. 172).

İnsanlarda siyasal etkinlik duygusu ne kadar fazla ise siyasal olaylara katılımı da fazla olmaktadır. Bu duyguya sahip olan bireyler duygunun etkisiyle siyasal gelişmeleri takip etmekte, bu gelişmeler hakkında fikir yürütmekte ve tepkilerini gösterebilmektedir. Bu duyguya sahip kişiler siyasal kararlara ve siyasal yapıya etki edecek güce sahip olduklarını düşünmektedirler. Siyasal etkinlik duygusuna sahip olmayan bireylerin ise sahip olan bireylere nazaran daha az siyasal katılım gerçekleştirdiği görülmektedir. Bazı insanlar karakterleri itibariyle girişken ruhludur. Bu girişkenlik bu bireyleri seçim çalışmalarında, siyasal yapılarda ve herhangi bir partiye üye olmak konusunda eylemlerde bulunmaya yöneltmektedir (Korte, 2001, s. 36-37).

2.4.2.2.1.2. Siyasal İlgi

Siyasal eylemleri, siyasal yapının işleyişini ve siyasal kararların meydana getirilmesini devamlı ve düzenli bir şekilde kişinin izleme eğiliminde olması siyasal ilgi olarak ifade edilmektedir. Kişinin siyasete ilgisi fazlaştıkça siyasal olayları anlaması kolaylaşmakta ve siyasetin bireydeki etkileri de fazlaştırmaktadır. Dolayısıyla bireyin siyasete olan ilgisi siyasal katılımı artırıcı bir etki meydana getirmektedir (Kalaycıoğlu, 1983, s. 41-42).

Siyasal ilgi, siyasal olayları anlamayı kolaylaştırıcı bir etki yapmaktadır. Bireyin siyasal ilgi seviyesine göre siyasal eylemleri fazlaştırmakta ve daha karışık katılma türlerine yönelim gerçekleştirebilmektedir. Örneğin oy verme eylemi çok fazla siyasal ilgi gerektirmezken, bürokratik sistemin anlaşılması yoğun bir şekilde siyasal ilgiye ihtiyaç duymaktadır (Çukurçayır, 2002, s. 57-58).

2.4.2.2.1.3. Vatandaşlık Görevi Duygusu

Bireylerin herhangi bir çıkar ve menfaat aramaksızın, vatan görevi duygusuyla, ülkenin çıkarı için gerçekleştirmiş olduğu, milli ve manevi hisleri içerisinde barındıran katılım eylemi vatandaşlık duygusu ile siyasal katılım şeklinde tanımlanmaktadır (Dilber, 2013, s. 5).

Vatandaşlık görevi duygusu ile siyasal katılım arasında olumlu bir ilişki olduğu düşünülmekte, bu duyguya sahip olan kişilerin daha aktif bir katılım sergiledikleri anlaşılmaktadır. Yüksek eğitim ve yüksek sınıfsal statüdeki bireyler de bu duygunun fazlalaştığı dikkat çekmektedir (Baykal, 1970,s. 100). Ancak, gelir seviyesi düşük olduğu kabul edilen çiftçiler de, bazı araştırmalara göre bu duygu yüksek çıkmak da bu durum din faktörü ile açıklanmaktadır (Sencer, 1974, s. 36).

2.4.2.2. Olumsuz Psikolojik Faktörler

Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik faktörler yabancılaşma (alienation) ve kural dışılık (anomi) olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.4.2.2.1. Siyasal Yabancılaşma (Alienation)

Yabancılaşma kelime olarak “Alienare” kökünden gelmektedir. “Alienare” ise “Alienus” kelimesinden türetilmektedir. Fransızca ’da ruh hastası anlamına gelen “Aliene” kelimesine yakın bir anlam taşımaktadır (Akyıldız, 1998, s. 164). “Alienation” kelimesi ise tarihsel süreç içerisinde Tanrı ile ilişkilerin kopması veya koparılması anlamında daha çok dini sebeplerle kullanılmıştır. Günümüzde ise genel olarak bireyin çevresi ve toplumla ilişkilerinin iyi olmadığını belirtmek için kullanılmaktadır (Sezer, 2001, s. 471).

Yabancılaşmada kişi, eylem ve alakasını toplumdaki aktifliğini kaybetmektedir. Siyasal yapıya yabancılaşan kişi, toplumsal eylemlerle ilişkisini kesmektedir. Siyasal sistem bu kimseler için bir anlama gelmemektedir ve birey, sistemi kendisini engelleyen bir yapı olarak görmektedir (Campbell, 1966, s. 405-406). Ergil ve Alkan ise yabancılaşmayı, kişinin siyasallaşmış değerleriyle siyasal yapının değerleri arasında bir farklılığın olması ve bu farklılığın hem bireyin kendisinin hem de yapı tarafından bertaraf edilemeyeceğinin kabullenilmesi olarak tanımlamaktadır (Ergil ve Alkan, 1980, s. 24).

Murray Levin, siyasal yabancılaşmanın dört farklı görünüşünden bahsetmektedir. Bunlar anlamsızlık, güçsüzlük, normların zayıflaması ve kayıtsızlıktır. Güçsüzlük, kişinin siyasal faaliyetlerinin gidişatının belirlenmesinde pasif kalması olarak ifade edilmektedir. Levin’in bahsettiği bir diğer görünüş ise

anlamsızlıktır. Kişi anlamsızlığı iki türlü hissetmektedir. Kişi siyasal adaylar içerisinde bir farklılık olmadığını düşünerek oy verme eylemini gerçekleştirilmekte veya siyasal kararların akılcı ve zeki olarak alınmasının imkânsız olduğunu düşünerek kararları gerçekçi ve akılcı olarak görmemektedir. Normların zayıflamasında ise birey siyasal olarak karar alma yetkisine sahip kişilerin kurallara uymadıklarına dair bir duyguya sahip olmaktadır. Adaletsizlik duygusu bireyi kanun dışı davranışlarda bulunmaya zorlayabilmekte veya tamamen sistemin dışına itebilmektedir. Kayıtsızlık davranışında ise birey toplumun tüm kesimleri tarafından kabul gören değerlere karşı tepkisizdir ya da az tepki göstermektedir (Levin, 1962, s. 230-233).

Sonuç olarak siyasi yabancılaşma kişiyi siyasal sistemin dışına atarak ve bu yapı ile ilişkilerini tamamen engelleyerek siyasal katılımı olumsuz yönde etkileyen bir faktör olarak algılanmaktadır (Akay, 2006, s. 128).

2.4.2.2.2. Kuralsızlık/Kural Dışılık (Anomi)

Normsuzluk, kuralsızlık gibi birbirinden ayrı kavramlarla tanımlanan anomi, genel olarak toplumların geçiş zamanlarında ya da bir toplumun hızlı bir şekilde değişime uğrayan kesimlerinde tespit edilen ve uygulanmakta olan kuralların bireyler açısından zorunluluğunun kalmaması, bunun yanında yeni normlarında eskilerin yerini alacak kadar kabul görmemesi şeklinde açıklanmaktadır. (Demir ve Acar, 1999, s.21-22).

Emile Durkheim'e göre anomi, toplumsal kuralların zayıflaması nedeniyle kişi ve toplumu ayakta tutan bağların kopması sonucunda oluşan karmaşık bir durumu ifade etmektedir (Durkheim, 2006, s. 421). Anomi kavramı zihin ile değil, toplumsal yapının kendisiyle ilişkilendirilen bir kavram olarak görülmektedir. Toplumsal kuralların yitirilip, kişi üzerindeki etkilerinin kaybolduğu, kişilerin kendi başlarına kaldıkları zaman içerisinde kişisel isteklerinin ortak değerler tarafından düzenlenmediği ve kişinin hedeflerine ulaşmaya çalışırken ahlaki açıdan bir yol göstericisinin olmaması da anomi olarak ifade edilebilmektedir (Cosser, 2008, s. 130).

Toplumda meydana gelen ani değişiklikler ve sonucunda oluşan anomi ortamı, bu ortamdan kaynaklanan gelecek yıllara ait güvensizlik ve tedirginlik, çoğunlukla yaşlı ve yetişkin bireylerde alışlagelen hayat şeklinin zaman geçtikçe daha kötü olması ile sıkıntıya neden olmaktadır. Yaşanılan bu değişiklikler ve sıkıntı, insanların

değer yargılarında değişime neden olabilecektir. Bu durum ise siyasal katılımı etkileyebilmektedir (Kula, 2005, s. 12).

2.4.2.3. Siyasal ve Hukuki Faktörler

Siyasal katılımı etkileyen bir diğer faktör ülkede bulunan siyasal ve hukuki yapıdır. Ülkede bulunan sistemin demokratik kurallara göre işlenmesi bireylerin siyasal konularla ilgilenme seviyesine de etki etmektedir (Altan, 2011, s. 320).

Kanunlar, anayasalar ve hukuksal ifadelerde siyasetin genel hatları meydana getirilmektedir. Bireylerin siyasal katılımlarını nasıl gerçekleştirecekleri, ne çeşit yükümlülük ve haklarının bulunduğu ve bu haklarını hangi çerçevede kullanabilecekleri gibi olaylar yasalar aracılığı ile düzenlenmekte, oy vermek, seçme ve seçilme eyleminde bulunmak belirli kurallara göre yapılabilmektedir (Çadır, 2011, s. 20). Örneğin oy verme eyleminde bulunabilmek için Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre 18 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. Bunun yanında vatani görevini yerine getiren er ve erbaşlar ile askeri okulda okuyan öğrencilerin, taksirli suçlardan cezası bulunanlar haricinde hapisanede bulunan hükümlülerinde oy kullanması yasaklanmıştır. Bazı meslek grubunda bulunan bireylerin ve üniversite öncesi eğitimini gerçekleştiren öğrencilerin de siyasal partilere üye olamayacakları da belirtilmiştir (Öztürk, 2020, s. 56).

Kişilerin siyasal katılımını belirleyen faktörlerin bir kısmı da siyasal yapının işleyişi ile ilgilidir. Parti liderlerinin karakteristik özellikleri, partilerin ideolojik yapıları, kamu isteklerinin dikkate alınması gibi konular da siyasal katılımı azaltabilmekte ya da fazlalaştırabilmektedir (Altan, 2011, s. 320). Ayrıca, bireylerin yaşadığı ülkenin yönetiminin demokratik veya totaliter rejimlerden herhangi biri olması da siyasal katılımı etkileyebilmektedir. Katılımın totaliter rejimlerde kolay olmadığı, bireylerin siyasal katılımını zorlaştırabileceği unutulmamalıdır (Bozdağ, 2014, s. 23).

2.5. Kuşak Kavramı

Türk Dil Kurumu kuşak sözcüğünü, “Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış,

benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” olarak nitelendirmektedir (http-1).

Tarihsel olarak aynı dönemlerde doğan ya da benzer sosyo-ekonomik durumlardan meydana gelen zaman aralıklarında belirli bir sosyal gruba ait olan kişiler için nesil, jenerasyon veya kuşak denmektedir. Yetiştirilme şekilleri ve içerisinde yaşadıkları mekânsal farklılıklardan kaynaklanan kuşakların karakteristik yapıları, iş hayatları ve sosyal yaşamları farklı özellikler göstermektedir (Yüksekbilgili, 2016, s. 1393).

Biyolojik tanımlamalara göre, 20-25 yıllık zaman diliminde bir kuşak grubu bulunmaktadır. Fakat bu tanımlamaların sadece belirli yıllarla açıklanması zamanla yetersiz görülmüştür. Sosyoloji biliminde yapılan çalışmalar belirli bir yere kadar yol gösterici olsa da dünyanın hızlı bir şekilde değişmesi, teknolojide yaşanan gelişmeler ve toplumsal değerler kuşak kavramı açısından yeni çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır (Metin ve Kızıldağ, 2017, s. 342). Buna ek olarak yaşanan bu değişim ve gelişmeler nedeniyle çocukların anne ve babaları arasındaki yaş farkı 20 yaştan 30 yaşa çıkmıştır. Örneğin 80’li yıllarda anne olma yaşı 24 iken bu durum günümüzde 7 yaş birden artarak 31 yaşına kadar yükselmiştir (Lower, 2008, s. 81).

Kuşak kavramı konusunda bilimsel olarak ilk çalışmayı 1830-1840 yılları arasında Auguste Comte yapmıştır. Comte, kuşaklar arası farklılıkları zaman geçtikçe hareket eden güçler olarak görmekte, sosyal açıdan ilerlemenin, ancak bir kuşağın kendisinden sonra gelen kuşağa aktaracağı tecrübeler ile gerçekleşebileceğini söylemektedir (Comte ve Martineau, 1974, s. 635). Kuşak kavramı konusunda bilimsel çalışmaları ilk olarak Comte yapmış olsa da kavramı sosyoloji literatürüne kazandıran Alman sosyolog Karl Mannheim olmuştur. Mannheim “The Problem of Generations” yani “Kuşakların Problemleri” isimli çalışmasında bahsettiği Kuşak Teorisi ile toplumu yalnızca ekonomik beklentiler üzerinden gruplara ayırmamış, yakın tarihte doğan, aynı toplumsal yaşanmışlıkları tecrübe etmiş bireylerin yaş sınıfları açısından da incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Mannheim, bu çalışmasında bir kuşağın var olduğundan bahsedebilmek için aşağıdaki beş faktörün olması gerektiğini belirtmektedir (Mannheim, 1952, s. 276-322):

- Kültürel devamlılık boyunca yeni insanların katılım göstermesi,
- Bu devamlılık da eski katılımcıların sürekli bir şekilde yok olması,

- Kuşak türlerinden herhangi birinin üyelerinin, tarihsel sürecin belirli bir bölümüne katılım gösterebilmesi,
- Kültürel mirasın diğer kuşaklara aktarılması için devamlı sebepleri gerekmesi,
- Bir kuşaktan diğerine geçmenin devam eden bir süreç olması.

Pinder ise kuşakları müzikal bir yapıya benzetmektedir. Pinder, her dönemin fikirlerinin polifonik yani çok sesli olduğunu belirterek, zamanın her anında, her biri günümüze kendi tarzı ile gelmiş kuşakların özel olan seslerini ayırmamız gerektiğini söylemektedir. Ayrıca her kuşak kendi olgunluk durumunu meydana getirmektedir ve bu durum aracılığı ile niteliksel bir birliktelik haline gelinebilmektedir (Pinder'den aktaran Wohl, 1914, s. 74).

Günümüzde kabul edilen 4 farklı kuşak türünün varlığından bahsedilmektedir. Tarihsel sıraya göre bu kuşaklar (Bostancı, 2015, s. 201):

- Sessiz Kuşak (1925-1945 arasında doğmuş olanlar).
- Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers; 1946-1964 arasında doğmuş olanlar).
- X Kuşağı (Gen X; 1965-1980 arası doğanlar).
- Y Kuşağı (Milenyum, Gen y: 1980-1999 arası doğanlar).
- Z Kuşağı (iGen ve Kuşak I, 2000 yılından sonra doğanlar).

Howe ve Strauss ise doğum tarihlerinden daha çok kuşakların karakteristik özelliklerini belirleyen üç etmen olduğunu söylemektedir. Bu etmenler; aidiyet algısı, ortak değerler ve inanç, tarihte aynı yerde bulunmaktır. Aidiyet algısı, gençlik çağından başlayarak yetişkinlik çağında pekişmekte olan kişinin hissettiği aidiyet duygusudur. Ortak inanç ve davranışlar, kariyer, aile, bireysel yaşam, kişinin siyasi fikri ve dini, cinsiyeti gibi olgular tarafından belirlenen davranma şeklidir. Tarihte aynı yerde bulunma ise, kuşakların gençlik dönemlerinde meydana gelmiş tarihsel nitelikteki önemli olaylar olarak ifade edilmektedir (Howe ve Strauss'dan aktaran Erdoğan, 2019, s. 9).

2.5.1. Sessiz Kuşak

Savaş kuşağı olarak da isimlendirilen “Sessiz Kuşak”, 1925-1945 yılları arasında doğan kişileri kapsamaktadır. 1929-1939 yılları arasında hissedilen Büyük

Buhran ve 1939-1945 yılları arasında gerçekleşen 2. Dünya Savaşı bu kuşağın şahit olduğu en önemli olaylar olarak görülmektedir. Sessiz kuşak, 2. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla ekonomik ve sosyal alanlarda sıkıntılı yıllar geçirmiştir. Bu nedenle 1940-1945 yılları arasında doğum oranı azalmış, nüfus artışı hızlı bir şekilde gerilemiştir. Bu yıllar arasında ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar ve işsizlik, kişileri tasarruf etmeye yönlendirmiş, bunun sonucunda doğum oranı artış göstermemiştir. Savaş çocukları olarak adlandırabileceğimiz, savaşların sıkıntılarını ve acılarını çekmiş bu kuşak insanları, çocukluk ve gençlik dönemlerini genel olarak maddi imkânsızlıklar içerisinde geçirmiştir (Gündüz ve Pekçetaş, 2018, s. 92).

Bu kuşağa mensup bireyler savaşa katılamayacak olan kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerin kültür yapısı içerisinde fazla nüfusa sahip aileler ve buna bağlı olarak yakın komşuluk ilişkileri bulunmaktadır. Bu ilişkilerin getirisi olarak otoriteyi kabul etmek, normalden fazla çalışmak ve ülkesi için her şeyi yapmak gibi eylemlerin fazla bir şekilde gerçekleşmesine neden olmuştur. Sessiz kuşağın insanları o yıllara ait zorlukların neden olduğu gereklilik sebebiyle daha dikkatli davranan, macera peşinde koşmayan, hayal gücü gelişmemiş bir yapıya sahiptirler. Herhangi bir kararı zor alırlar ve kararları genellikle otoritenin almasını istemektedirler. Bu nedenle lidere koşulsuz itaat düşüncesi de gelişmiştir (Göksel ve Güneş, 2017, s. 811).

2.5.2. Bebek Patlaması Kuşağı

2. Dünya Savaşı sonrasında dünya çapında meydana gelen nüfus patlaması nedeniyle 1946-1964 yılları arasında dünyaya gelen bu kuşak “Bebek Patlaması Kuşağı” (Baby Boomers) olarak isimlendirilmektedir. Bu dönemde meydana gelen en önemli olaylar ise insanoğlunun Ay’a seyahat etmesi, insan hakları ve kadın hakları konularında gerçekleşen gelişmelerdir. Büyüyüp gelişmenin, mal ve hizmetler konusunda hissedilen hasretin ve refah seviyesindeki yükselmenin yoğun olarak hissedildiği zaman zarfında hayatını devam ettiren bu kuşak, para harcamaya ve eğlenceye eğilimli bir kuşak olarak görülmektedir. Bu kuşak Türkiye’de ise “Geçiş Dönemi Çocukları” ya da “68 Kuşağı” olarak bilinmektedir. Türkiye’de yaşanan ekonomik krizler, üniversitelerde gerçekleşen gösteriler, sağ-sol çatışmaları gibi krizlerle büyüyen bu kuşağa mensup bireylerin ülkemizde yaşadığı en önemli gelişme

ise televizyonun evlere girmesi olarak gösterilmektedir (Gündüz ve Pekçetaş, 2018, s. 94).

Bebek patlaması kuşağının yaşadığı dönem, 2. Dünya Savaşı sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nde gençlik kültürünün oluşmaya başladığı seneler olarak kabul edilmektedir. Blue-jean kotlar, sinema endüstrisinin gelişmesi, rock'n roll müziği o yılların gençlerinin kendisinden önceki kuşaklara göre farklı yanları olarak kabul edilmektedir (Lüküslü, 2013, s. 49).

Bu kuşak döneminde Türkiye'de 1000 kişiye 18 adet telefon ve 4 adet araba düşmektedir. Elektrik yalnızca büyük kentlerde vardır ve nüfus günümüze oranla çok daha az bir seviyede bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kuşağa mensup gençler imkânsızlıklarla çok büyük hayalleri hayata geçirmeyi başarabilen kimseler olarak görülmektedir (Kuran, 2018, s. 60).

Bebek kuşağı bireyleri, sadakat hisleri fazla, tatminkâr ve çok uzun zaman aynı yerde çalışma hayatına devam eden özellikte kimselerdir. İdealleri olan, çalışkan, aldıkları kararların arkasında duran bireylerdir. Çok fazla işkolik ve bencil olmak gibi olumsuz yanları da bulunmaktadır. Kendi kendilerini motive etmek yönünden başarılı, takdir edilmeyi sevmeyen yapıdadırlar (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014, s. 19). Bunun yanında kendilerinden daha genç kuşaklardan daha fazla bilgi ve birikime sahip olduklarını düşünerek aldıkları kararların X ve Y kuşağında bulunan kişiler tarafından tasdik edilmesini ve yapılmasını beklemektedirler. Bu sebeple kendilerinden daha genç kuşaklar açısından Bebek patlaması kuşağı bireyleri değişimlere kapalı, teknolojidenden anlamayan, uyumsuz kimseler olarak tanımlanmaktadır (Acılioğlu, 2015, s. 24).

2.5.3. X Kuşağı

1965-1980 yılları arasında doğmuş olan bireyler X kuşağı olarak isimlendirilmektedir. Bebek patlaması kuşağından sonra gelen X kuşağı bu kuşağın etkisinde büyümüştür. Kimi araştırmacılar bebek doğurmaya çok istekli olmamaları sebebiyle doğum oranlarının azalmasına neden olan bu kuşağı anlatmak için "Bebek Kırıcı" tabirini kullanmaktadır (Bayramoğlu, 2016, s. 17).

X kuşağının büyümeye başladığı dönemde dünyada ekonomik, sosyal ve siyasal yönden çok fazla değişim yaşanmıştır. Güney Amerika, Doğu Asya, Güney

Afrika ve Avrupa gibi birçok bölgede askeri darbeler yapılmıştır. Dört milyon sivilin ve bir milyon askerin yaşamını kaybettiği ve yirmi bir yıl süren Vietnam Savaşı bu dönemde başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında inşa edilen Berlin Duvarı yıkılmış ve Soğuk Savaşın sona ermesini temsil eden Varşova Paketi dağılmıştır. Gerçekleşen bu olaylar X kuşağının hayatlarını doğrudan etkilemiştir. Dünya'yı iki süper gücün paylaştığı, nükleer silahlanmanın hız kazandığı bu sürecin bitiminde siyasi açıdan bir rahatlama yaşanmıştır (Duman, 2019, s. 201).

Ülkemiz ekseninden bakıldığında ise 27 Mayıs 1960 Darbesi ve 12 Eylül 1980 Darbesi arasında kalmış bir kuşak niteliğindedir. Ayrıca bu dönemde gerçekleşen 12 Mart 1971 tarihli muhtıra, 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve bu olaylardan dolayı meydana gelen sosyal ve siyasal hareketlenmeler sebebiyle kentli nüfusun artmaya başlamıştır (Küçükşabanoğlu, 2021, s. 17). Bunun yanında ülkemizde bu kuşağa mensup bireyler, merdaneli çamaşır makinesi, transistorlu radyo ve bantlı teyp ile tanışmışlar, bütün bu gelişme ve olayların etkisiyle X kuşağı bireyleri daha az çocuk sahibi olmuş ve parasal olarak daha iyi bir hayatı tercih etmek istemiştir (Fettahoğlu ve Sünbül, 2015, s. 263).

Bu kuşağa mensup bireyler, toplum ile çatışan, sert siyasal çıkışlar yapabilen, kendi giyim tarzını oluşturan, sert müzikleri dinleyen, farklı hayat şekline sahip bir nesil olarak nitelendirilmektedir. Bu bireyler, saygın sosyal statü sahibi olma, para ve gereğinden fazla sosyal aktivite yaparak kendilerini ve yaşam felsefelerini anlatmaya çalışmaktadır. İş hayatında güvenilir, kanaatkâr ve çalıştıkları işte uzun yıllar boyunca çalışma eğiliminde oldukları görülmektedir. Bağımsız, sonuca ulaşan, eşitlikçi, rahat, destek verici ve öğrenme odaklı liderlik şeklini benimsemektedirler (Başol ve Aydın, 2014, s. 3-4) ve (Göktaş ve Çarıkçı, 2015, s. 8).

X kuşağı bireyleri, kendilerinden önce gelen kuşaktaki bireylerin yetiştirilme yöntemleri ve fazla çocuk sahibi olmaları gibi nedenlerden dolayı ebeveynleri tarafından en çok ihmal edilen kuşak olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple X kuşağı bireyleri gruplar içerisinde kendisini gösterebilmekte ve ifade edebilmektedir. Teknoloji ile ilerleyen dönemlerde tanışmış olmalarına rağmen teknolojik gelişmelere adapte olmayı başaramamışlardır (Acılıoğlu, 2015, s. 25).

2.5.4. Y Kuşığı

1980-2000 yılları arasında doğanlar, Y kuşığı ya da bazı kaynaklarda “Milenyum Kuşığı” olarak isimlendirilmektedir (Ölçüm ve Polat, 2016, s. 364).

Siyasal ve ekonomik yönden tarihsel bir değişim yaşandığı, ülkelerin sınırlarının ve gümrük yapılarının yok olmaya başladığı, dış piyasa ile ilgilenmeyen ekonomik sistemlerin yerini serbest piyasanın, liberalizmin ve kapitalist sistemlerin almaya başladığı bir dünyada hayata gözlerini açan bir kuşaktır. Tek kutuplu dünyanın oluşmaya başladığı neo-liberalizm politikalarının ve post modern olguların etkilerinin hissedilmeye başlandığı bu dönem bütün kuşaklar arasındaki farklılaşmanın da en çok hissedildiği dönem olarak dikkat çekmektedir (Duman, 2019, s. 203).

Medya sektörünün cazibesıyla gelişim gösteren ilk kuşak olma özelliğine sahip olan Y kuşığı bireylerinin üçte ikilik bir kısmı, beş yaşına gelmeden bilgisayar ile tanışmıştır. Ailesine, yakın çevresine, çeşitli bilgilere ve eğlenebilmeye istedikleri her an ulaşabilen bu bireyler, küresel çapta meydana gelen ekonomik sıkıntılara çok fazla maruz kalmalarına rağmen iyimser tavırlarını yitirmemişlerdir. İlgi gösterilmeyi seven, hedeflerini yüksek tutmayı bilen kuşak bireyleri, beklentilerini de net olarak ifade edebilmektedir. Genel olarak çekirdek aile içerisinde büyüyen Y kuşağının anne ve babaları çoğunlukla üniversite mezunu iken, bu ebeveynlerin dünya genelinde üçte birinin boşanmış olduğu görülmektedir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014, s. 173).

Ekonomik sıkıntıların yanında refah dönemlerini de gören bir kuşak olma özelliğine sahip olan Y kuşığı, sabır göstermeyi ve beklemeyi çok sevmeyen bir kuşak olarak nitelendirilmektedir. Herhangi bir şeyi anında elde etmek isteyen, hızlı bir şekilde tüketen ve kendinden önceki kuşaklara göre daha az bedel ödemiş bireylerdir. Bunlara ek olarak iyimser, yurttaşlık görevlerini yapan, eğitimi iyi, açık düşünceli, zorlu bir kuşak olarak görülmektedir (Tatarhan, 2016, s. 34).

Deloitte tarafından 2015 yılında dünyada ve Türkiye’de yapılan Y kuşığı araştırması bu kuşağa ait bireylerin düşünceleri hakkında fikirler sunmaktadır. Buna göre Y kuşığı bireyleri (Deloitte, 2015):

- Teknoloji, medya ve telekomünikasyon ile ilgili şeyleri eğlenceli ve cazip bulmaktadır.
- Stratejik düşünen, ilham veren, vizyoner, kararlı, demokratik yaklaşımlara önem veren hitabet gücü yüksek liderleri önemsemektedir.

- Her iki Y kuşağı bireyinden bir tanesi lider olmak istemektedir.

Günümüzde Türkiye’de yaşayan Y kuşağı bireylerinin en küçüğü 21, en büyüğü ise 40 yaşındadır. Bu bireyler Türkiye nüfusunun yüzde otuz birini meydana getirmekte ve en fazla nüfusa sahip kuşak unvanını elinde bulundurmaktadır (Küçükşabanoglu, 2021, s. 19).

2.5.5. Z Kuşağı

2000 yılından sonra doğan kuşak Z kuşağı olarak isimlendirilmektedir. Teknolojinin tamamen gelişim gösterdiği bir zamanda doğdukları için teknolojinin bütün imkânlarından faydalanarak büyümektedirler. Bu nedenle bu kuşak bireylerine “Kuşak I”, “İnternet Kuşağı”, “iGen” veya “Next Generation” da denmektedir (Levickaite, 2010, s. 173). Akademik çalışmalarda Z kuşağı bireyleri “Suskun Kuşak” olarak da isimlendirilmektedir. Gerçekleşen olaylara tepkilerini sosyal medya aracılığı ile göstermeleri, suskun kuşak olarak anılmalarının nedeni olarak görülmektedir (Tandoğan, 2013, s. 26).

Z kuşağı bireylerine eğitim ve aile yönünden bakıldığında, kendisinden önceki kuşaklara nazaran daha kaliteli olanaklara ve eğitim kadrosuna sahip oldukları dikkat çekmektedir. Teknolojik imkânlar vasıtasıyla bilgilere kolay yoldan ulaşabilmek açısından önceki kuşaklardan daha şanslı olarak görülmektedirler. Buna ek olarak teknolojik alanda yaşanan gelişmelerden dolayı birçok Z kuşağı bireyi, her alanda yaşlarının üzerinde bir performans göstermektedir (Mücevher, 2015, s. 17).

2019 yılında yayımlanan “True Gen: Generaiton Z and Its İmplications For Companies” yani “Z Kuşağı ve Şirketler İçin Anlamı” raporu bize Z kuşağı konusunda değerlendirmeler sunmaktadır. Bu rapora göre Z kuşağı gençleri kendisinden önceki kuşaktaki gençlerden oldukça farklı bir yapıya sahip görülmektedir. Genel olarak tek bir kimlik ile kendilerini tanımlamak istememekte ve iletişimi seven, diyaloga fazlasıyla önem veren, her türlü katılım faaliyetlerine açık, çatışmadan hoşlanmayan bireyler olarak kendilerini ifade etmektedirler (Kuran,2021, s. 36). Yapılan farklı araştırmalarda Z Kuşağının genel özellikleri şu şekilde açıklanmaktadır (Altunbay ve Bıçak, 2018, s. 132):

- Telefon, bilgisayar ve tabletler yaşamlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

- Önceki kuşaklara göre daha küçük yaşta eğitim görmeye başlayan Z kuşağı daha hızlı bir şekilde zihinsel gelişim göstermektedir.
- Bilgileri çok daha çabuk bir şekilde yorumlayabilmektedirler.
- Toplum içerisinde değil, yalnız olarak hayatlarını devam ettirmeyi tercih etmektedirler.
- Materyalist bir düşünce yapıları bulunmaktadır.

Türkiye’de günümüzde Z kuşağına mensup bireylerin en büyüğü 22 yaşındadır ve bu kuşak Türkiye’nin toplam nüfusunun %30,7’sini oluşturmaktadır (Küçükşabanoğlu, 2021, s. 20).

2.6. Karesi İlçesi

Araştırmayı gerçekleştirdiğimiz 742 km² alanlı, 185.118 nüfuslu Balıkesir ili sınırları içerisindeki Karesi ilçesi, nüfus yoğunluğu açısından Balıkesir ilinin en büyük ilçesi konumunda bulunmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ilçe nüfusu artış göstermektedir. Buna göre 2013 yılında 167.549 olan ilçe nüfusu 2021 yılına gelindiğinde 185.118’e yükselmiştir (http-2).

Karesi ilçesi, Marmara Bölgesi’nin Güney Marmara bölümünde yer almaktadır. Doğusunda Kütahya, kuzeydoğusunda Bursa, güneyinde Manisa, güneybatısında İzmir ve kuzeybatısında Çanakkale yer almaktadır. İstanbul, İzmir, Bursa gibi önemli büyük şehirler ile bağlantısı bulunan ilçe, tarımsal ve sanayi üretim merkezlerinin bulunduğu önemli bir merkez ilçe konumundadır. İlçenin jeopolitik açıdan özelliklerinin olması, nüfus açısından yoğunluğu ve merkez ilçe konumunda bulunması araştırmanın burada gerçekleştirilmesi açısından yeterli bir sebep olarak görülmektedir.

İlçede 2023 yerel seçimlerinde oy kullanabilecek Z kuşağı bireylerinin nüfusu 14.389’dur (http-3). Bu nedenle ilçe nüfusunun önemli bir kesimini meydana getiren bu kuşağı mensup bireylerin siyasal fikirleri, siyaset algıları ve siyasal katılımları ilçe açısından önem arz etmektedir. Buradan hareketle araştırmanın problemi de giriş kısmında belirtildiği gibi Balıkesir-Karesi ilçesinde Z kuşağının siyaset algısı ve katılımı nasıldır? olarak belirlenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve teknikleri, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile alakalı konular yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma dört aşamadan meydana gelmektedir. İlk aşama, araştırmaya konu olan Z kuşağı bireylerinin gözlemlenmesi sonrası problem ortaya konmuştur. İkinci aşamada ise araştırma konusuyla alakalı kaynakların taramasının gerçekleştirilmesiyle birlikte kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada kaynakların taranmasının sonucu olarak elde edilen birikim ile anket soruları hazırlanmıştır. Anket, nicel yöntem bağlamında genel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Dördüncü ve son aşamada ise verilerin analizi tamamlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Balıkesir-Karesi ilçesinde yaşayan 2023 seçimlerinde siyasal katılım konusunda herhangi bir hukuki kısıtlaması olmayan 18-19-20-21 yaş grubundaki Z kuşağı bireyleri oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Karesi ilçesinde bu yaş grubunda 9643 kişi bulunmaktadır. 9643 kişi içerisinde 378 kişiyle rastgele örnekleme modeli ile anket uygulaması Ocak 2022- Şubat 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada veri toplamak amacıyla anket formundan yararlanılmıştır. Anket formu iki bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde katılımcıların demografik

özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim, gelir, meslek) ölçen sorular bulunmaktadır. İkinci bölüm de ise siyaset algısı ve siyasal katılımı ölçen sorular yer almaktadır.

Anket formu oluşturulurken, siyaset, siyasal katılım, siyasal toplumsallaşma ve kuşak sınıflandırmaları ile ilgili kitap, akademik makale, tez çalışmaları ve doktora çalışmalarından faydalanılmıştır. Bazı ifadeler kaynaklar ile aynı kullanılırken bazı ifadeler revize edilerek ankete eklenmiştir. Anketi uygulamaya başlamadan önce güvenilirliği ölçülmüştür. Buna göre, Cronbach's alfa katsayısı ölçeğin güvenilirlik düzeyini vermektedir. Katsayı 0 ile 1 arasında değişmektedir. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği şu şekilde yorumlanmaktadır (Nunnally, 1967, 248):

- $00 \leq \alpha < .40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $40 \leq \alpha < .60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $60 \leq \alpha < .80$ ise ölçek oldukça güvenilir,
- $80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir

Analiz sonucuna göre Cronbach's alfa değeri 0.664 çıkmaktadır. Bu nedenle $60 \leq \text{Cronbach's Alpha} < .80$ olduğundan ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 24.0 ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında bireylerin demografik özelliklerine yönelik dağılım, siyaset algısına yönelik dağılım, siyasal katılıma yönelik dağılım ve bir siyasetçide bulunması gereken özelliklere yönelik dağılım incelenmiştir. Diğer yandan ilgili dağılımların birbiri ile ilişkisini incelemek amacıyla ki kare analizine yer verilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde anket çalışmasından elde edilen verilerin analizleri sonucunda bulguların yorumlanmasına ve değerlendirilmesine yer verilmektedir.

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri belirlenmiştir. Çizelge 1’de ankete katılan katılımcıların cinsiyet açısından frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

		n	%
1. Cinsiyetiniz?	Erkek	243	64,3
	Kadın	135	35,7

Analiz sonucuna göre katılımcıların demografik özelliklerine yönelik dağılımı incelendiğinde %64,3’ü erkeklerden, %35,7’si kadınlardan oluşmaktadır. Erkek katılımcı sayısının kadın katılımcı sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir. Dağılım erkekler yönünden daha fazla olsa da analiz yapılabilecek seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 2’de katılımcıların yaş durumuna göre frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 2. Katılımcıların Yaş Dağılımı

		n	%
2. Kaç yaşındasınız?	18-19	130	34,4
	20-21	248	65,6

Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, %65,6'sının 20-21 yaşlarında olduğu, %34,4'nün ise 18-19 yaşlarında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 3'te katılımcıların eğitim durumuyla ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 3. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	n	%	
3. Eğitim durumunuz?	Ortaöğretim mezunu	10	2,6
	Lise mezunu	106	28,0
	Önlisans mezunu	40	10,6
	Lisans mezunu	54	14,3
	Üniversite (Devam ediyor)	168	44,4

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %44,4'ü üniversite eğitimine devam etmektedir. % 28'inin lise mezunu olduğu, %14,3'nün lisans mezunu olduğu, %10,6'sının ön lisans mezunu, % 2,6'sının ortaöğretim mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 4'te katılımcıların babalarının meslek dağılımıyla ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 4. Katılımcıların Babalarının Meslek Dağılımı

	n	%	
4. Babanızın mesleği nedir?	İşçi	84	22,2
	Esnaf	53	14,0
	Memur	65	17,2
	Çiftçi	20	5,3
	Emekli	78	20,6
	Sanayici	15	4,0
	Serbest meslek	63	16,7

Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan katılımcıların %22,2'sinin babasının işçi, %20,6'sının emekli, %17,2'sinin memur, %16,7'sinin serbest meslek, %14'nün esnaf, %5,3'nün çiftçi, %4'nün sanayici olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 5'te katılımcıların annelerinin meslek dağılımıyla ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 5. Katılımcıların Annelerinin Meslek Dağılımı

	n	%	
5. Annenizin mesleği nedir?	İşçi	61	16,1
	Esnaf	17	4,5
	Memur	22	5,8
	Çiftçi	3	0,8
	Emekli	16	4,2
	Ev Hanımı	259	68,5

Katılımcıların %68,5'inin annesinin ev hanımı, %16,1'nin işçi olduğu ve bunları sırasıyla %5,8 ile memur, %4,5 ile esnaf, %4,2 ile emekli, %0,8 ile çiftçi şıklarının takip ettiği tespit edilmiştir.

Çizelge 6'da katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu ile ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 6. Katılımcıların Ailesinin Aylık Gelir Dağılımı

	n	%	
6. Ailenizin aylık gelir düzeyi ne kadardır?	0-1500 TL	5	1,3
	1501-3000 TL	33	8,7
	3001-4500 TL	84	22,2
	4501-6000 TL	90	23,8
	6001-7500 TL	66	17,5
	7501 TL ve üzeri	100	26,5

Katılımcıların %26,5'inin ailesinin aylık gelirinin 7501 TL ve üzerinde olduğu, %23,8'nin 4501-6000 TL arasında olduğu, %22,2'sinin 3001-4500 TL arasında olduğu, %17,5'nin 6001-7500 TL arasında olduğu görülmektedir. %8,7'sinin 1501-3000 TL arasında, %1,3'nün 0-1500 TL arasında olduğu sonucuna varılmaktadır.

4.2. Katılımcıların Siyaset Algısına Yönelik Dağılımları Ve Ki Kare Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde Z kuşağına sorulan siyaset algısına yönelik soruların frekans, yüzde dağılımları ve ki kare sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 7’de siyaset kelimesinin çağrışımı ile ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 7. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle İlgili Dağılım

	n	%
	Ülkeyi ve devleti idare etmek	93 24,6
	Siyasi Parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı	71 18,8
7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?	Çözüm üretmek	34 9,0
	Aldatma ve yalan	167 44,2
	Oy vermek	3 0,8
	Fikrim yok	10 2,6

Analiz sonucuna göre katılımcıların %44,2’sinin aldatma ve yalan, %24,6’sı ülkeyi ve devleti idare etmek, %18,8’i, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanı, %9’u çözüm üretmek, %0,8’inin ise oy vermek şikkını işaretlediği tespit edilmiştir. Sonuçlara göre ankete katılan katılımcıların çoğunluğunun siyaset kelimesini olumsuz olarak anlamlandırdıkları görülmektedir.

Çizelge 8’de siyasete girme imkânı ile ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 8. Siyasete Girme İmkânı İle İlgili Dağılım

	n	%
	Girerim	92 24,3
8. Siyasete girme imkânınız olsa bunu nasıl değerlendirirsiniz?	Girmem	224 59,3
	Kararsızım	62 16,4

Analiz sonuçlarına göre ankete katılan katılımcıların %59,3'ünün siyasete girme imkânı olsa da girmeyeceği tespit edilmiştir. %24,3'ü imkânı olsa siyasete gireceğini, %16,4'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 9'da siyasi fikirlerin meydana gelmesinde en çok etkisi olan faktörler ile ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 9. Katılımcıların Siyasi Fikirlerinin Meydana Gelmesinde En Çok Etkisi Olanlar

	n	%	
Aile	91	24,1	
Akrabalar	2	0,5	
9. Siyasi düşünceleriniz meydana gelirken aşağıdaki seçeneklerden hangisinden en çok etkilendiğinizi düşünüyorsunuz?	Okul arkadaşlarım	15	4,0
	İş arkadaşlarım	7	1,9
	Siyasi Liderler	142	37,6
	Kitle İletişim Araçları	121	32,0

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %37,6'sı siyasi liderler, %32'si kitle iletişim araçları, %24,1'i aile, %4'ü okul arkadaşları, %1,9'u iş arkadaşları, %0,5'inin ise akrabalar şikkını işaretlediği tespit edilmiştir. Z kuşağının siyasi düşüncelerinin meydana gelmesinde siyasi liderler, kitle iletişim araçları ve ailenin yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Çizelge 10'da siyasal katılımı kısıtlayan faktörlere yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 10. Siyasal Katılımı Kısıtlayan Faktörlere Yönelik Dağılım

	n	%	
Aile	20	5,3	
Arkadaşlarım	3	0,8	
11. Size göre siyasal katılımınızı kısıtlayan faktörler nelerdir?	Toplum	41	10,8
	Gelecek kaygısı	140	37,0
	Siyasetçiler	107	28,3
	Diğer	67	17,7

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %37'si gelecek kaygısı, %28,3'ü siyasetçiler, %17,7'si diğer, %10,8'i toplum, %5,3'ü aile, %0,8'i arkadaşların siyasal katılımı kısıtladığını düşünmektedir.

Çizelge 11'de covid-19 salgın sürecinin siyasi fikirleri etkilemesine yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 11. Covid-19 Salgın Sürecinin Siyasi Fikirleri Etkilemesine Yönelik Dağılım

	n	%
12. Covid-19 salgının gençlerin siyaset ile ilgili fikirlerini ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?	Siyasete İlgiyi Arttırdı	232 61,4
	Etkilemedi	102 27,0
	Siyasete İlgiyi Azalttı	44 11,6

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %61,4'ü Covid-19 sürecinin siyasete ilgiyi arttırdığını, %27'si bu sürecin etkilemediğini, %11,6'sı da siyasete ilgiyi azalttığını düşünmektedir.

Çizelge 12'de siyasi olay ve gelişmeleri takip etmeye yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 12. Siyasi Olay ve Gelişmeleri Takip Etmeye Yönelik Dağılım

	n	%
13. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih edersiniz?	Sosyal medya	289 76,5
	Haber siteleri	78 20,6
	Radyo	2 0,5
	Gazete	7 1,9
	Whatsapp	2 0,5

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %76,5'i sosyal medya üzerinden, %20,6'sı haber siteleri, %1,9'u gazetelerden, %0,5'i radyo ve whatsapp üzerinden siyasi olay ve gelişmeleri takip ettiği tespit edilmiştir. Sosyal medya hesaplarının katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından tercih edildiği sonucuna varılmaktadır.

Çizelge 13'de 2023 seçimlerinde oy kullanmaya yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 13. 2023 Seçimlerinde Oy Kullanmaya Yönelik Dağılım

		n	%
14. 2023 seçimlerinde sandığa gitmeyi düşünüyor musunuz?	Evet	336	88,9
	Hayır	16	4,2
	Kararsızım	26	6,9

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %88,9'u evet, %6,9'u kararsızım, %4,2'sinin hayır cevabını verdiği tespit edilmiştir. Z kuşağı bireylerinin büyük çoğunluğunun oy kullanma yönünde karar aldığı görülmektedir.

Çizelge 14'de herhangi bir siyasi partiye oy verme kararı konusunda frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 14. Herhangi Bir Siyasi Partiye Oy Verme Kararı Konusunda Dağılım

		n	%
15. 2023 seçimlerinde hangi siyasi partiye oy vereceğinize karar verdiniz mi?	Evet	232	61,4
	Hayır	63	16,7
	Kararsızım	83	22,0

Analiz sonuçlarına göre ankete katılan katılımcıların %61,4'ü evet, %22'si kararsızım, %16,7'si hayır cevabını vermiştir.

Çizelge 15'te Z kuşağının siyaset ile ilgilenmesine yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 15. Z kuşağının Siyaset İle İlgilenmesine Yönelik Dağılım

		n	%
16. Sizce z kuşağı siyaset ile ilgilenmeli midir?	Evet	293	77,5
	Hayır	46	12,2
	Kararsızım	39	10,3

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %77,5'i Z kuşağının siyaset ile ilgilenmesi gerektiğini belirtirken, %12,2'si ilgilenmemesi gerektiğini belirtmiştir. %10,3 ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Z kuşağı gençlerinin büyük kısmının evet cevabında yoğunlaştığı sonucuna varılmaktadır.

Çizelge 16’da gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesine yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 16. Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsil Edilmesine Yönelik Dağılım

		n	%
17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?	Evet	47	12,4
	Hayır	293	77,5
	Kararsızım	38	10,1

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %77,5’i hayır, %12,4’ü evet, %10,1’inin de kararsızım cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Çizelge 17’de, siyasetçilerin gençler ile yeterince iletişim kurabilmesine yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 17. Siyasetçilerin Gençler İle Yeterince İletişim Kurabilmesine Yönelik Dağılım

		n	%
18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?	Evet	15	4,0
	Hayır	326	86,2
	Kararsızım	37	9,8

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %86,2’si hayır, %9,8’i kararsızım, %4’ünün de evet cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Çizelge 18’de bir siyasetçide bulunması gereken özelliklere yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 18. Bir Siyasetçide Bulunması Gereken Özelliklere Yönelik Dağılım

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım	
	n	%	n	%	n	%
Güvenilir	353	93,4	19	5,0	6	1,6
Samimiyet	332	87,8	35	9,3	11	2,9
Eğlenceli ve Sempatik	244	64,6	82	21,7	52	13,8
Karizmatik Olması	162	42,9	152	40,2	64	16,9
Genç Ruhlu	299	79,1	42	11,1	37	9,8
Geleneksel	150	39,7	154	40,7	74	19,6

Çizelge 18-devamı

Muhafazakâr	136	36,0	187	49,5	55	14,6
Mütevazı	310	82,0	45	11,9	23	6,1

Analiz sonucuna göre bireylerin bir siyasetçide bulunması gereken özelliklere yönelik düşünceleri incelendiğinde katılımcıların %93,4'ü bir siyasetçinin güvenilir, %87,8 samimi, %82'si mütevazı, %79,1'i genç ruhlu, %64,6'sı eğlenceli ve sempatik olması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. %42,9'u karizmatik olması, %39,7'si geleneksel olması gerektiğini, %36'sı da muhafazakâr olması gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 19'da gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlamasına yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 19. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Katılım Sağlamasına Yönelik Dağılım

	n	%
	Evet	10 2,6
20. Gençler Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabiliyor mu?	Kısmen	87 23,0
	Hayır	179 47,4
	Kararsızım	102 27,0

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %47,4'ünün hayır, %27'sinin kararsızım, %23'ünün kısmen, %2,6'sının da evet cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 20'de Karesi ilçesinin en önemli sorununa yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 20. Karesi İlçesinin En Önemli Sorununa Yönelik Dağılım

	n	%
21. Karesi ilçesinin en önemli sorunu hangisidir?	İşsizlik	39 10,3
	Ekonomi	61 16,1
	Göçmenler	49 13,0
	Suç ve şiddet	30 7,9
	Altyapı	47 12,4
	Çevre kirliliği	6 1,6
	Sosyal ve kültürel faaliyetlerin eksikliği	92 24,3
	Diğer	54 14,3

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %24,3'ü sosyal ve kültürel faaliyetleri, %16,1'i ekonomiyi, %13'ü göçmenleri, %12,4'ü altyapıyı, %10,3'ü işsizliği, %7,9'u suç ve şiddet unsurlarını bölgenin en önemli sorunu olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Çizelge 21'de Karesi ilçesinde siyaseti etkileyen unsurlara yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 21. Karesi İlçesinde Siyaseti Etkileyen Unsurlara Yönelik Dağılım

	n	%	
22. Size göre Karesi ilçesinde siyaseti etkileyen en temel unsur hangisidir?	Siyasi parti temsilcileri	138	36,5
	Yerel yöneticiler	119	31,5
	Dernek ve vakıflar	25	6,6
	Sosyal Medya	26	6,9
	Diğer	70	18,5

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %36,5'i siyasi parti temsilcilerini, %31,5'i yerel yöneticileri, %6,9'u sosyal medya platformlarını, %6,6'sı da dernek ve vakıfları siyaseti etkileyen en temel unsurlar olarak görmektedir.

Siyaset kelimesinin çağrışımı ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme düşüncesi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçlarına çizelge 22'de gösterilmektedir.

Çizelge 22. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle 2023 Seçimlerinde Sandığa Gitme Düşüncesi Arasındaki İlişki

		7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?										Ki Kare	p
		Ülkeyi ve devleti idare etmek		Siyasi Parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı		Çözüm üretmek		Aldatma ve yalan		Diğer			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
14. 2023 seçimlerinde sandığa gitmeyi düşünüyor musunuz?	Evet	90	96,8	59	83,1	33	97,1	146	87,4	8	61,5	22,029	0,002*
	Hayır	1	1,1	3	4,2	1	2,9	8	4,8	3	23,1		
	Kararsızım	2	2,2	9	12,7	0	0,0	13	7,8	2	15,4		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre siyaset kelimesinin çağrışımları ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme düşüncesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Siyaset kelimesinin ülkeyi ve devleti idare etmeyi çağrıştırdığını düşünenlerin %96,8'i, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanını çağrıştıranların %83,1'i, çözüm üretmeyi çağrıştıranların %97,1'i, aldatma ve yalanı çağrıştıranların %87,4'ü ve diğer başka şeyleri çağrıştıranların %61,5'i 2023 seçimlerinde sandığa gitmeyi düşündüğü sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 1 Kabul: Siyaset kelimesinin çağrışımı ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme fikri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır

Siyaset kelimesinin çağrışımı ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 23'te gösterilmektedir.

Çizelge 23. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsili Arasındaki İlişki

		7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?										Ki Kare	p
		Ülkeyi ve devleti idare etmek		Siyasi Parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı		Çözüm üretmek		Aldatma ve yalan		Diğer			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?	Evet	17	18,3	6	8,5	6	17,6	17	10,2	1	7,7	18,620	0,011*
	Hayır	64	68,8	57	80,3	20	58,8	141	84,4	11	84,6		
	Kararsızım	12	12,9	8	11,3	8	23,5	9	5,4	1	7,7		

* $p<0,05$

Analiz sonuçlarına göre siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasette gençlerin yeteri kadar temsili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Siyaset kelimesini ülkeyi ve devleti idare etmeyi çağrıştırdığını düşünenlerin %68,8'i, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanı çağrıştırdığını düşünenlerin %80'i, çözüm üretmeyi çağrıştırdığını düşünenlerin %58,8'i, aldatma ve yalanı çağrıştırdığını düşünenlerin %84,4'ü veya başka ifadeler çağrıştırdığını düşünen bireylerin çoğunluğu siyasette gençlerin yeteri kadar temsil edilmediğini düşünmektedir.

Hipotez 2 Kabul: Siyaset kelimesinin çağrışımı ile gençlerin siyasette temsil edilip edilmemesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasetçilerin gençler ile iletişimi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 24’de gösterilmektedir.

Çizelge 24. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Siyasetçilerin Gençler İle İletişimi Arasındaki İlişki

		7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?										Ki Kare	p
		Ülkeyi ve devleti idare etmek		Siyasi Parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı		Çözüm üretmek		Aldatma ve yalan		Diğer			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	7,5	1	1,4	1	2,9	5	3,0	1	7,7	25,031	0,001*
	Hayır	72	77,4	60	84,5	26	76,5	157	94,0	11	84,6		
	Kararsızım	14	15,1	10	14,1	7	20,6	5	3,0	1	7,7		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasetçilerin gençler ile iletişimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Siyaset kelimesini ülkeyi ve devleti idare etmek olarak çağrıştırdığını düşünenlerin %77,4’ü, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanını çağrıştırdığını düşünenlerin %84,5’i, çözüm üretmeyi çağrıştırdığını düşünenlerin %76,5’i, aldatma ve yalanı çağrıştırdığını düşünenlerin %94’ü ve başka ifadeler çağrıştırdığını düşünen bireylerin %84,6’sı siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kuramadığını düşünmektedir.

Hipotez 3 Kabul: Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Siyasette gençlerin temsili ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 25’te gösterilmektedir.

Çizelge 25. Siyasette Gençlerin Temsili İle Siyasetçilerin Gençlerle İletişimi Arasındaki İlişki

		17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?						Ki Kare	p
		Evet		Hayır		Kararsızım			
		n	%	n	%	n	%		
18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?	Evet	13	27,7	2	0,7	0	0,0	81,835	0,000*
	Hayır	31	66,0	274	93,5	21	55,3		
	Kararsızım	3	6,4	17	5,8	17	44,7		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre siyasette gençlerin temsili ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Siyasette gençlerin yeteri kadar temsil edildiğini düşünenlerin %66'sı, düşünmeyenlerin %93,5'i ve kararsız olanların %55,3'ü siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kuramadığını düşünmektedir.

Hipotez 4 Kabul: Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi düşüncesi ile siyasetçilerin gençlerle iletişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlaması ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 26'da gösterilmektedir.

Çizelge 26. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Yeterince Katılım Sağlaması İle Gençlerin Siyasette Yeteri Kadar Temsil Edilmesi Arasındaki İlişki

		20. Gençler Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabiliyor mu?								Ki Kare	p
		Evet		Kısmen		Hayır		Kararsızım			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?	Evet	6	60,0	12	13,8	15	8,4	14	13,7	42,425	0,000*
	Hayır	4	40,0	65	74,7	156	87,2	68	66,7		
	Kararsızım	0	0,0	10	11,5	8	4,5	20	19,6		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlaması ile siyasette gençlerin yeteri kadar temsil edilmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabildiğini düşünenlerin %60'i aynı zamanda gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edildiğini düşündüğünü belirtirken, kısmen katılım sağlayabildiğini düşünenlerin %74,7'i, katılım sağlayamadığını düşünenlerin %87,2'si ve kararsız olanların %66,7'si gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmediğini düşündüğü sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 5 Kabul: Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlaması ile siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kurabilmesi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 27'de gösterilmektedir.

Çizelge 27. Gençlerin Karesi İlçesinde Siyasete Yeterince Katılım Sağlaması İle Siyasetçilerin Gençlerle Yeteri Kadar İletişim Kurabilmesi Arasındaki İlişki

		20. Gençler Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabiliyor mu?								Ki Kare	p
		Evet		Kısmen		Hayır		Kararsızım			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?	Evet	3	30,0	4	4,6	4	2,2	4	3,9	18,626	0,003*
	Hayır	5	50,0	73	83,9	164	91,6	84	82,4		
	Kararsızım	2	20,0	10	11,5	11	6,1	14	13,7		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlanması ile siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabildiğini düşünenlerin %50'si, kısmen katılım sağlayabildiğini düşünenlerin %83,9'u, katılım sağlayamadığını düşünenlerin %91,6'sı ve kararsız olanların %82,4'ü siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kuramadığını düşündüğü sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 6 Kabul: Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

4.3. Katılımcıların Siyasal Katılıma Yönelik Dağılımları Ve Ki Kare Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların siyasal katılıma yönelik dağılımları ve ki kare sonuçları yer almaktadır. Siyasal katılım kavramı, halk ile yönetim süreci arasındaki bağı gerçekleştiren, vatandaşın yönetime alakasını, beklentilerini ve taleplerini direkt olarak ya da dolaylı yoldan ulaştırmasına imkân sağlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Tam ve Rudolph, 2008, s. 274). Bu nedenle bu süreci daha iyi anlamak için katılımcılara Milbrath'ın siyasal katılım düzeyleri temel alınarak, "Siyasal katılımınız için aşağıdaki seçeneklerden hangisi sizin için uygundur?" sorusu yöneltilmiştir. Çizelge 28'de soruya verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 28. Siyasal Katılım Türlerine Yönelik Dağılım

	n	%
Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	27	7,1
Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	25	6,6
Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	27	7,1
10. Siyasal katılımınız için aşağıdaki seçeneklerden hangisi sizin için uygundur?		
Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	45	11,9
Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	11	2,9
Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	183	48,4
Sadece oy kullanıyorum.	238	63,0
Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	91	24,1
Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	102	27,0

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların %63'ünün sadece oy kullanıyorum, %48'4'ünün çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum, %24,1'inin sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunuyorum cevabını verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların %11,9'u siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katıldığını, %6,6'sı siyasal bir partinin toplantılarına katıldığını belirtmektedir. Buna ek olarak %7,1'inin kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum ve seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum şikkını tercih ettiği gözlemlenmektedir. En az gerçekleşen katılım ise %2,9 ile siyasi bir partiye ait rozet

takılmasıdır. Z kuşağının yoğunluklu olarak oy kullanma ve çevresindeki insanlar ile siyasi tartışmalarda bulunma yönünde bir katılım gerçekleştirdiği, söylenebilir.

Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasi katılım arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 29’da gösterilmektedir.

Çizelge 29. Siyaset Kelimesinin Çağrışımı İle Siyasi Katılım Türleri Arasındaki İlişki

		7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?										Ki Kare	P
		Ülkeyi ve devleti idare etmek		Siyasi Parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı		Çözüm üretmek		Aldatma ve yalan		Diğer			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	9	9,7	3	4,2	3	8,8	12	7,2	0	0,0	2,365	0,643
	Hayır	84	90,3	68	95,8	31	91,2	155	92,8	13	100,0		
10.2. Siyasi bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	11	11,8	3	4,2	4	11,8	7	4,2	0	0,0	7,606	0,079
	Hayır	82	88,2	68	95,8	30	88,2	160	95,8	13	100,0		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	12	12,9	2	2,8	4	11,8	9	5,4	0	0,0	8,366	0,059
	Hayır	81	87,1	69	97,2	30	88,2	158	94,6	13	100,0		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	22	23,7	7	9,9	4	11,8	12	7,2	0	0,0	15,391	0,003*
	Hayır	71	76,3	64	90,1	30	88,2	155	92,8	13	100,0		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	5	5,4	0	0,0	1	2,9	5	3,0	0	0,0	4,045	0,340
	Hayır	88	94,6	71	100,0	33	97,1	162	97,0	13	100,0		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	43	46,2	34	47,9	17	50,0	88	52,7	1	7,7	10,076	0,038*
	Hayır	50	53,8	37	52,1	17	50,0	79	47,3	12	92,3		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	51	54,8	44	62,0	21	61,8	116	69,5	6	46,2	7,282	0,121
	Hayır	42	45,2	27	38,0	13	38,2	51	30,5	7	53,8		
10.8. Sosyal medya da siyasi paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	22	23,7	13	18,3	7	20,6	49	29,3	0	0,0	8,182	0,084
	Hayır	71	76,3	58	81,7	27	79,4	118	70,7	13	100,0		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	32	34,4	14	19,7	11	32,4	40	24,0	5	38,5	6,650	0,154
	Hayır	61	65,6	57	80,3	23	67,6	127	76,0	8	61,5		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre siyaset kelimesinin çağrışımı ile sadece siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılma durumu ve çevresindeki insanlarla siyasi

tartışmalarda bulunma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Hipotez 7: Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
2. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasal partinin toplantılarına katılım sağlamak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
3. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
4. **Kabul.** Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
5. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasi partiye ait rozet takmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
6. **Kabul.** Siyaset kelimesinin çağrışımı ile çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
7. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
8. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile sosyal medyada siyasal paylaşımlarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
9. Ret. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Siyaset kelimesinin ülkeyi ve devleti idare etmek, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanı, çözüm üretmek veya başka ifadeler çağrıştırması ile hem siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmayanların hem de çevresindeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunmayanların çoğunlukta olduğu öne çıkmaktadır. Aldatma ve yalanı çağrıştırdığını belirten bireylerin siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmadığı ancak çevresindeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Çizelge 30'da siyasi olay ve gelişmeleri takibi ile siyasal katılım türleri arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 30. Bireyin Siyasi Olay ve Gelişmeleri Nereden Takip Etmeyi Tercih Ettiği İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki

		13. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih edersiniz?						Ki Kare	p
		Sosyal medya		Haber siteleri		Diğer			
		n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	15	5,2	11	14,1	1	9,1	7,420	0,033*
	Hayır	274	94,8	67	85,9	10	90,9		
10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	16	5,5	8	10,3	1	9,1	2,328	0,327
	Hayır	273	94,5	70	89,7	10	90,9		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	16	5,5	10	12,8	1	9,1	4,978	0,085
	Hayır	273	94,5	68	87,2	10	90,9		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	37	12,8	6	7,7	2	18,2	1,955	0,361
	Hayır	252	87,2	72	92,3	9	81,8		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	7	2,4	3	3,8	1	9,1	2,833	0,240
	Hayır	282	97,6	75	96,2	10	90,9		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	134	46,4	44	56,4	5	45,5	2,520	0,286
	Hayır	155	53,6	34	43,6	6	54,5		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	186	64,4	47	60,3	5	45,5	1,933	0,360
	Hayır	103	35,6	31	39,7	6	54,5		
10.8. Sosyal medya da siyasi paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	69	23,9	20	25,6	2	18,2	0,320	0,848
	Hayır	220	76,1	58	74,4	9	81,8		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	81	28,0	20	25,6	1	9,1	2,019	0,387
	Hayır	208	72,0	58	74,4	10	90,9		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre bireyin siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile sadece kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Hipotez 8: Siyasal olay ve gelişmelerin takip edildiği organlar ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. **Kabul.** Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
2. **Ret.** Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile siyasi partinin toplantılarına katılım sağlamak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

3. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
4. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
5. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile siyasi partiye ait rozet takmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
6. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
7. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
8. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile sosyal medyada siyasal paylaşımlarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
9. Ret. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih ettiği ile hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Siyasi olay ve gelişmeleri sosyal medyadan takip edenlerin %94,8'i, haber sitelerinden takip edenlerin %85,9'u ve diğer başka şekilde takip edenlerin %90,9'u kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışmadığı sonucuna varılmaktadır.

Siyasette gençlerin temsil edilmesi durumu ile siyasal katılım arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 31'de gösterilmektedir.

Çizelge 31. Siyasette Gençlerin Temsili İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki

		17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?						Ki Kare	p
		Evet		Hayır		Kararsızım			
		n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	6	12,8	18	6,1	3	7,9	2,896	0,236
	Hayır	41	87,2	275	93,9	35	92,1		
10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	5	10,6	16	5,5	4	10,5	3,282	0,185
	Hayır	42	89,4	277	94,5	34	89,5		

Çizelge 31-devamı

10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	6	12,8	16	5,5	5	13,2	5,766	0,045*
	Hayır	41	87,2	277	94,5	33	86,8		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	9	19,1	30	10,2	6	15,8	3,674	0,154
	Hayır	38	80,9	263	89,8	32	84,2		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	5	10,6	3	1,0	3	7,9	14,449	0,001*
	Hayır	42	89,4	290	99,0	35	92,1		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	18	38,3	150	51,2	15	39,5	4,049	0,131
	Hayır	29	61,7	143	48,8	23	60,5		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	21	44,7	191	65,2	26	68,4	7,844	0,020*
	Hayır	26	55,3	102	34,8	12	31,6		
10.8. Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	11	23,4	74	25,3	6	15,8	1,662	0,444
	Hayır	36	76,6	219	74,7	32	84,2		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	16	34,0	73	24,9	13	34,2	2,833	0,235
	Hayır	31	66,0	220	75,1	25	65,8		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre siyasette gençlerin temsili ile sadece seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunma durumu, siyasi bir partiye ait rozet takma durumu ve sadece oy kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Hipotez 9: Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
2. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
3. **Kabul.** Siyasette gençlerin temsili ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
5. **Kabul.** Siyasette gençlerin temsili ile siyasi bir partiye ait rozet takıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
6. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

7. **Kabul.** Siyasette gençlerin temsili ile sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
8. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile sosyal medyada siyasal paylaşımlarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
9. Ret. Siyasette gençlerin temsili ile hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Siyasette gençlerin yeteri kadar temsil edilmesi fikrine katılanların, katılmayanların ve kararsız olanların seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmadığı ve siyasi bir partiye ait rozet takmadığı öne çıkarken; sadece oy kullananların bu fikre katılmadığı veya kararsız olduğu ancak oy kullanmayanların ise bu fikre katıldığı sonucuna varılmaktadır.

Siyasetçilerin gençlerle iletişimi ile siyasal katılım arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçları çizelge 32’de gösterilmektedir.

Çizelge 32. Siyasetçilerin Gençlerle Yeteri Kadar İletişim Kurabilmesi İle Siyasal Katılım Türleri Arasındaki İlişki

		18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?						Ki Kare	p
		Evet		Hayır		Kararsızım			
		n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	1	6,7	22	6,7	4	10,8	1,203	0,577
	Hayır	14	93,3	304	93,3	33	89,2		
10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	2	13,3	19	5,8	4	10,8	3,180	0,209
	Hayır	13	86,7	307	94,2	33	89,2		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	2	13,3	18	5,5	7	18,9	8,863	0,010*
	Hayır	13	86,7	308	94,5	30	81,1		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	3	20,0	32	9,8	10	27,0	9,422	0,006*
	Hayır	12	80,0	294	90,2	27	73,0		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	1	6,7	8	2,5	2	5,4	2,929	0,204
	Hayır	14	93,3	318	97,5	35	94,6		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	7	46,7	161	49,4	15	40,5	1,060	0,598
	Hayır	8	53,3	165	50,6	22	59,5		

Çizelge 32-devamı

10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	9	60,0	211	64,7	18	48,6	3,741	0,171
	Hayır	6	40,0	115	35,3	19	51,4		
10.8. Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	4	26,7	79	24,2	8	21,6	0,181	0,926
	Hayır	11	73,3	247	75,8	29	78,4		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	2	13,3	93	28,5	7	18,9	3,034	0,231
	Hayır	13	86,7	233	71,5	30	81,1		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre siyasetçilerin gençlerle iletişimi ile sadece seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunma, siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Hipotez 10: Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi ile kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
2. Ret. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi ile siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
3. **Kabul.** Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. **Kabul.** Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
5. Ret. Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile siyasi bir partiye ait rozet takıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
6. Ret. Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
7. Ret. Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

8. Ret. Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
9. Ret. Siyasetçilerin gençlerle iletişim kurabilmesi ile hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Siyasette gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünenlerin, düşünmeyenlerin ve kararsız olanların hem seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmadığı hem de siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmadığı sonucuna varılmaktadır.

Çizelge 33'te cinsiyet ve siyasal katılım arasındaki ilişkiyi analiz etmek için yapılan ki kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 33. Cinsiyet ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişki

		1. Cinsiyetiniz?				Ki Kare	p
		Erkek		Kadın			
		n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	22	9,1	5	3,7	2,982	0,084
	Hayır	221	90,9	130	96,3		
10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	21	8,6	4	3,0	3,659	0,056
	Hayır	222	91,4	131	97,0		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	23	9,5	4	3,0	4,595	0,032*
	Hayır	220	90,5	131	97,0		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	28	11,5	17	12,6	0,020	0,887
	Hayır	215	88,5	118	87,4		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	10	4,1	1	0,7	Fisher Testi 0,106	
	Hayır	233	95,9	134	99,3		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	121	49,8	62	45,9	0,520	0,520
	Hayır	122	50,2	73	54,1		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	155	63,8	83	61,5	0,198	0,739
	Hayır	88	36,2	52	38,5		
10.8. Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	62	25,5	29	21,5	0,772	0,451
	Hayır	181	74,5	106	78,5		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	53	21,8	49	36,3	9,243	0,003*
	Hayır	190	78,2	86	63,7		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre cinsiyet ile sadece bireyin seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunması ve belirtilen fikirlerin hiçbiri ile ilgilenmemesi

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Erkeklerin %90,5'i kadınların ise %97'sinin seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmadığı, erkeklerin %78,2'si ile kadınların %63,7'sinin siyasal katılım ile ilgili belirtilen fikirlerin hiçbirisiyle ilgilenmediği sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 11: Cinsiyet ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
2. Ret. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
3. **Kabul.** Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. Ret. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
5. Ret. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
6. Ret. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
7. Ret. Sadece oy kullanıyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
8. Ret. Sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunuyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
9. **Kabul.** Hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 34'te yaş ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi analiz etmek için yapılan ki kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 34. Yaş İle Siyasal Katılıma Yönelik Sorular Arasındaki İlişki

		2. Kaç yaşındasınız?				Ki Kare	p
		18-19		20-21			
		n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	5	3,8	22	8,9	2,533	0,111
	Hayır	125	96,2	226	91,1		

Çizelge 34-devamı

10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	8	6,2	17	6,9	0,002	0,966
	Hayır	122	93,8	231	93,1		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	12	9,2	15	6,0	0,867	0,352
	Hayır	118	90,8	233	94,0		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	16	12,3	29	11,7	0,000	0,994
	Hayır	114	87,7	219	88,3		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	7	5,4	4	1,6	Fisher Testi	0,052
	Hayır	123	94,6	244	98,4		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	58	44,6	125	50,4	1,144	0,330
	Hayır	72	55,4	123	49,6		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	71	54,6	167	67,3	5,921	0,018*
	Hayır	59	45,4	81	32,7		
10.8. Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	27	20,8	64	25,8	1,184	0,312
	Hayır	103	79,2	184	74,2		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	41	31,5	61	24,6	2,086	0,179
	Hayır	89	68,5	187	75,4		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre yaş ile bireyin sadece oy kullanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). 18-19 yaşında olan bireylerin %54,6'sı; 20-21 yaşındaki bireylerin de %67,3'ü sadece oy kullandığını belirtmektedir.

Hipotez 12: Yaş ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Kamu veya siyasal parti ile alakalı pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
2. Ret. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
3. Ret. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. Ret. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
5. Ret. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

6. Ret. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
7. **Kabul.** Sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
8. Ret. Sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunuyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
9. Ret. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 35'te eğitim durumu ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi analiz etmek için yapılan ki kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 35. Eğitim Durumu İle Siyasal Katılma Yönelik Sorular Arasındaki İlişki

		3. Eğitim durumunuz?										Ki Kare	p
		Ortaöğretim mezunu		Lise mezunu		Önlisans mezunu		Lisans mezunu		Üniversite (Devam ediyor)			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	1	10,0	7	6,6	5	12,5	7	13,0	7	4,2	7,487	0,088
	Hayır	9	90,0	99	93,4	35	87,5	47	87,0	161	95,8		
10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	1	10,0	7	6,6	5	12,5	4	7,4	8	4,8	4,071	0,362
	Hayır	9	90,0	99	93,4	35	87,5	50	92,6	160	95,2		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	1	10,0	9	8,5	5	12,5	2	3,7	10	6,0	3,839	0,385
	Hayır	9	90,0	97	91,5	35	87,5	52	96,3	158	94,0		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	4	40,0	12	11,3	5	12,5	9	16,7	15	8,9	8,707	0,057
	Hayır	6	60,0	94	88,7	35	87,5	45	83,3	153	91,1		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	1	10,0	5	4,7	2	5,0	0	0,0	3	1,8	6,435	0,123
	Hayır	9	90,0	101	95,3	38	95,0	54	100,0	165	98,2		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	7	70,0	44	41,5	16	40,0	25	46,3	91	54,2	7,346	0,118
	Hayır	3	30,0	62	58,5	24	60,0	29	53,7	77	45,8		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	4	40,0	56	52,8	29	72,5	37	68,5	112	66,7	10,191	0,036*
	Hayır	6	60,0	50	47,2	11	27,5	17	31,5	56	33,3		
10.8. Sosyal medya da siyasi paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	6	60,0	24	22,6	10	25,0	11	20,4	40	23,8	7,611	0,105
	Hayır	4	40,0	82	77,4	30	75,0	43	79,6	128	76,2		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	2	20,0	29	27,4	9	22,5	21	38,9	41	24,4	5,115	0,277
	Hayır	8	80,0	77	72,6	31	77,5	33	61,1	127	75,6		

*p<0,05

Analiz sonuçlarına göre eğitim durumu ile bireyin sadece oy kullanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Ortaöğretim mezunu olanların %60'ı sadece oy kullanmadığını belirtirken; lise mezunu olanların %52,8'i, ön lisans mezunu olanların %72,5'i, lisans mezunu olanların %68,5'i ve üniversiteye halen devam edenlerin %66,7'si sadece oy kullandığını belirtmektedir.

Hipotez 13: Eğitim durumu ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Kamu veya siyasal parti ile alakalı pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
2. Ret. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
3. Ret. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. Ret. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
5. Ret. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
6. Ret. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
7. **Kabul.** Sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
8. Ret. Sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunuyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
9. Ret. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 36'da ailenin aylık geliri ile siyasal katılım arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için yapılan ki kare testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 36. Ailenin Aylık Geliri İle Siyasal Katılım Arasındaki İlişki

		6. Ailenizin aylık gelir düzeyi ne kadardır?										Ki Kare	p
		3000 TL ve altı		3001-4500 TL		4501-6000 TL		6001-7500 TL		7501 TL ve üzeri			
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
10.1. Kamu veya siyasal parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum.	Evet	5	13,2	7	8,3	6	6,7	3	4,5	6	6,0	3,061	0,545
	Hayır	33	86,8	77	91,7	84	93,3	63	95,5	94	94,0		

Çizelge 36-devamı

10.2. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum.	Evet	1	2,6	6	7,1	5	5,6	9	13,6	4	4,0	6,322	0,157
	Hayır	37	97,4	78	92,9	85	94,4	57	86,4	96	96,0		
10.3. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum.	Evet	3	7,9	4	4,8	6	6,7	6	9,1	8	8,0	1,467	0,850
	Hayır	35	92,1	80	95,2	84	93,3	60	90,9	92	92,0		
10.4. Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum.	Evet	2	5,3	9	10,7	8	8,9	17	25,8	9	9,0	12,684	0,011*
	Hayır	36	94,7	75	89,3	82	91,1	49	74,2	91	91,0		
10.5. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum.	Evet	1	2,6	1	1,2	3	3,3	3	4,5	3	3,0	1,822	0,784
	Hayır	37	97,4	83	98,8	87	96,7	63	95,5	97	97,0		
10.6. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum.	Evet	17	44,7	35	41,7	47	52,2	35	53,0	49	49,0	2,836	0,588
	Hayır	21	55,3	49	58,3	43	47,8	31	47,0	51	51,0		
10.7. Sadece oy kullanıyorum.	Evet	20	52,6	49	58,3	61	67,8	42	63,6	66	66,0	3,814	0,434
	Hayır	18	47,4	35	41,7	29	32,2	24	36,4	34	34,0		
10.8. Sosyal medya da siyasal paylaşımlarda bulunuyorum.	Evet	8	21,1	21	25,0	22	24,4	13	19,7	27	27,0	1,396	0,847
	Hayır	30	78,9	63	75,0	68	75,6	53	80,3	73	73,0		
10.9. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum.	Evet	11	28,9	26	31,0	21	23,3	15	22,7	29	29,0	2,168	0,709
	Hayır	27	71,1	58	69,0	69	76,7	51	77,3	71	71,0		

* $p < 0,05$

Analiz sonuçlarına göre ailesinin aylık geliri ile siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aylık geliri 3000 TL'nin altında olanların %94,7'si, 3001-4500 TL arasında olanların %89,3'ü, 4501-600 TL arasında olanların %91,1'i, 6001-7500 TL arasında olanların %74,2'si ve 7501 TL'nin üstünde olanların %91'i siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmadığı sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 14: Gelir durumu ile siyasal katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

1. Ret. Kamu veya siyasal parti ile alakalı pozisyonda çalışıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
2. Ret. Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
3. Ret. Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
4. **Kabul.** Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

5. Ret. Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
6. Ret. Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
7. Ret. Sadece oy kullanıyorum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
8. Ret. Sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunuyorum ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
9. Ret. Hiçbiri ile ilgilenmiyorum arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgulara dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Z kuşağının siyaset algısı ve katılımını araştırmaya yönelik gerçekleştirdiğimiz bu çalışma, Z kuşağına mensup bireylerin siyaset algılarını, siyasal katılım türlerini, siyasi olay ve gelişmeleri takip ettikleri sosyal mecraları ve birbirleri arasındaki ilişkiyi tespit edip ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın evrenini Balıkesir- Karesi ilçesinde yaşamakta olan 18-19-20-21 yaşındaki 9643 Z kuşağı bireyi oluşturmaktadır. Örnekleme ise 9643 birey içerisinde 378'i üzerinde anket çalışması gerçekleştirilmiş ve hepsi değerlendirilmiştir. Araştırma için 14 araştırma sorusu oluşturulmuş ve 14 hipotez belirlenmiştir.

Ankete katılan bireylerin demografik özelliklerine bakıldığında %64,3'ü erkek, %35,7'si kadındır. %34,4'ü 18-19 yaşında, %65,6'sı 20-21 yaşındadır. Eğitim durumlarına bakıldığında %44,4'ünün üniversite eğitimi devam etmekte, %28'i, lise mezunu, %14,3'ü lisans mezunu, %10,6'sı önlisans mezunu, %2,6'sında ortaöğretim mezunu olduğu görülmektedir. Anne ve babanın meslek durumları incelendiğinde %22,2'sinin babasının işçi, %20,6'sının emekli olduğu, %68,5'nin annesinin ev hanımı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum gelir düzeylerine de yansımaktadır. %26,5'i 7501 TL ve üzeri, %23,8'inin 4501-6000 TL arası, %22,2'sinin 3001- 4500 TL arasında gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Siyaset algısına yönelik sorulara bakıldığında bireylere ilk olarak siyaset kelimesinin onlar için ne çağrıştırdığı sorulmuştur. Ankete katılan katılımcıların %44,2'si aldatma ve yalan, %24,6'sı ülkeyi ve devleti idare etmek, %18,8'i de siyasi parti, bakanlar ve Cumhurbaşkanı, %9'u çözüm üretmek, %0,8'i de oy vermenin

siyaseti çağrıştırdığını belirtmiştir. Katılımcılarının çoğunluğunun, siyaseti aldatma ve yalan olarak görmesi oldukça düşündürücüdür. Çizelge 8’de gösterilen siyasete girme imkânınız olsa nasıl değerlendirirsiniz sorusuna ise katılımcıların %59,3’ü girmem cevabını vermiştir. Siyaseti yoğunluklu olarak aldatma ve yalan olarak gören bireylerin siyasetten uzak durmak istedikleri düşünülmektedir.

Çizelge 9’da siyasi düşünceler meydana gelirken en çok etkilenilenler gösterilmiştir. Katılımcıların %37,6’sı siyasi liderler, %32’si kitle iletişim araçları, %24,1’i aile şikkını işaretlemiştir. Araştırmanın siyasal toplumsallaşma başlığında, aile kurumunun, bireyin siyasal fikirlerinin meydana gelmesinde başat rol oynadığı ve bu dönemde oluşan düşüncelerin yaşam boyu devamlılık gösterdiği belirtilmiştir. Bu durum, Z kuşağı bireylerinde farklılık göstermekte, katılımcılar, kendi siyasal fikirlerinin meydana gelmesinde en önemli etmenin siyasi liderler olduğunu belirtmektedir. Çizelge 10’da katılımcıların siyasal katılımlarını kısıtladıklarını düşündükleri faktörler gösterilmiştir. Katılımcıların %37’si gelecek kaygısının, %28,3’ü siyasetçilerin, %10,8’i de toplumun siyasal katılımlarını kısıtladıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Çizelge 9 ve 10’ da gösterilen bulgulara göre ilginç bir durum da söz konusudur. Çünkü katılımcılar siyasi fikirlerinin oluşmasında yoğunluklu olarak siyasi liderlerin etkili olduğunu belirtirken aynı zamanda yoğunluklu olarak siyasetçilerin siyasal katılımlarını kısıtladıklarını da düşünmektedirler.

Çizelge 12’de katılımcıların siyasal olay ve gelişmeleri nerelerden takip ettiklerini gösteren bulgulara yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal medya cevabını vermiştir. Bu durum Z kuşağının “İnternet Kuşağı” (Levickaite, 2010, s. 173) olarak anılmasını kanıtlar niteliktedir.

Çizelge 13’te katılımcıların 2023 seçimlerinde sandığa gitmeyi düşünüp düşünmemesine ait bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların %88,9’u evet cevabını vermiştir. Çizelge 14’te katılımcılara 2023 seçimlerinde hangi partiye oy vereceklerine karar verip vermedikleri sorusuna yönelik bulgular yer almaktadır. Buna göre katılımcıların %61,4’ü karar verdiğini, %22’si de kararsız olduğunu belirtmiştir. Çizelge 14’te bulunan bulgulardan hareketle Z kuşağı bireylerinin seçimleri önemseydiği düşünülmektedir. Ancak oy verilmesi düşünülen parti konusunda kararsızların fazlalığı dikkat çekicidir.

Çizelge 15'te Z kuşağının siyaset ile ilgilenip ilgilenmemesi ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların %77,5 Z kuşağının siyaset ile ilgilenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu sonuca göre Z kuşağı bireylerinin siyaset ile ilgilendiği ve apolitik olmadığı görülmektedir.

Çizelge 16'da gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilip edilmemesi ile ilgili bulgular yer almaktadır. Katılımcıların %77,5'i gençlerin yeterince temsil edilmediğini düşünmektedir. Seçilme yaşının düşürülmesine rağmen katılımcıların siyasette yeteri kadar temsil edilmedikleri cevabında yoğunlaşmaları düşündürücüdür.

Çizelge 17'de siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kurabilmesi ile ilgili bulgular yer almaktadır. Katılımcıların %86,2'si soruya hayır cevabını vermiştir. İletişim çağında ve iletişimi seven bir kuşağın hayır cevabında yoğunlaşması dikkat çekmektedir.

Katılımcılara bir siyasetçide bulunması gereken özellikler sorulmuştur. Çizelge 18'de bu özellikler ile ilgili bulgular yer almaktadır. Katılımcılar siyasetçilerin güvenilir, samimi, genç ruhlu ve mütevazı olması gerektiği fikrinde yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında geleneksel, muhafazakâr ve karizmatik olması yönündeki şıkların oranlarının düşüklüğü dikkat çekmektedir. Bulgular Z kuşağının kendisinden önceki kuşaktaki gençlerden oldukça farklı bir yapıya sahip olduğunu ve yeni nesil siyaset anlayışını benimsediklerini göstermektedir.

Çizelge 19'da gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayıp sağlayamaması yönünde bulgular yer almaktadır. Katılımcıların %47,4'ünün hayır, %23'ünün de kısmen cevabını verdiği görülmektedir. İlçe bazında siyasal partiler, belediye meclisi, kent konseyi gibi çeşitli siyasal katılım araçları olmasına rağmen gençler yeterince siyasete katılım sağlayamadıklarını düşünmektedirler.

Çizelge 20'de Karesi ilçesinde katılımcılara göre en önemli sorunlara yönelik dağılıma ait bulgular yer almaktadır. Buna göre gençlerin %24,3'ü sosyal ve kültürel faaliyetlerin eksik olduğunu, %16,1'i ekonominin, %13'ü göçmenlerin, %12,4'ü altyapının, %10,3'ü işsizliğin ilçenin en önemli sorunu olduğunu belirtmiştir. Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımcıların önem gösterdiği görülmektedir. Aynı zamanda katılımcıların tek şıkta yoğunlaşmadıkları oranların birbirlerine yakın ve dengeli olması dikkat çekicidir.

Çizelge 22, 23 ve 24’de siyaset kelimesi ile 2023 seçimlerinde sandığa gitme fikri, gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi ve siyasetçilerin gençler ile yeterince iletişim kurup kuramaması arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin hepsinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Siyaset kelimesini siyasi parti bakanlar ve cumhurbaşkanı, ülkeyi ve devleti idare etmek, çözüm üretmek, aldatma ve yalan olarak gören bireylerin büyük çoğunluğu 2023 seçimlerinde sandığa gidip oy kullanacağını belirtmiştir. Bu durum Z kuşağı bireylerinde vatandaşlık görevi duygusunun yüksek olduğunun göstergesidir. Bunun yanında siyaset kelimesinin çağrışımı ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili arasındaki ilişkiye bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmediğini düşünmektedir. Aynı şekilde katılımcıların büyük çoğunluğu siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kuramadığını söylemektedir. Siyaset, katılımcılara ayrı anlamlarda farklı kelimeleri çağırırsa da büyük çoğunluğu yeteri kadar temsil edilmediğini ve siyasetçiler ile yeteri kadar iletişim kuramadığını belirtmektedir.

Çizelge 25’te gençlerin siyasette yeteri kadar temsili ile siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesine ait bulgulara yer verilmiştir. Buna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Siyasette gençlerin yeteri kadar temsil edildiğini düşünenlerin ve düşünmeyenlerin büyük çoğunluğu siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kuramadığını düşünmektedir.

Çizelge 26 ve 27’de Gençlerin Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabilmesi ile gençlerin siyasette yeteri kadar temsili ve siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesine ait bulgulara yer verilmiştir. Her iki analizde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Karesi ilçesinde siyasete yeterince katıldığını düşünen, düşünmeyen veya kısmen cevabını veren katılımcıların çoğunluğu gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmediğini düşünmektedir. Aynı şekilde Karesi ilçesinde gençlerin siyasete yeterince katıldığını düşünen, düşünmeyen ve kısmen cevabını veren katılımcıların büyük çoğunluğu da siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kuramadığını düşünmektedir. Z kuşağı bireyleri kendilerini genel olarak, iletişimi seven, her türlü diyaloga ve katılım faaliyetlerine açık bireyler olarak tanımlamaktadır (Kuran, 2021, s. 36). Yapılan analizlerde çoğunluklu olarak gençlerin katılım sağlayamamalarını belirtmeleri ve kendileri ile siyasetçilerin iletişim kuramamalarını düşündükleri tespit edilmektedir.

Çizelge 28’de katılımcıların siyasal katılımına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların %63’ü sadece oy kullandığını, %48,4’ü çevresindeki insanlar ile siyaset ile ilgili tartışmalarda bulunduğunu %24,1’i sosyal medyada siyaset ile ilgili tartışmalarda bulunduğunu, %11,9’u siyasetle ilgili bir toplantı ya da mitinge katıldığını, %7,1’i seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunduğunu belirtmektedir. Z kuşağı bireylerinin zorluk ve yoğunluk seviyesi daha fazla olan gladyatör faaliyetlerden daha çok, zorluk ve yoğunluk seviyesi daha az olan oy kullanmak, çevresindeki insanlar ile siyasi tartışmalarda bulunmak gibi izleyici faaliyetleri tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 29’da siyaset kelimesinin çağrışımı ile siyasal katılım türleri arasındaki ilişkinin analizine yönelik bulgular yer almaktadır. Siyaset kelimesinin çağrışımı ile sadece siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmak ve çevresindeki insanlar ile siyasi tartışmalarda bulunmak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Siyaset kelimesini çözüm üretmek, siyasi parti, bakanlar ve cumhurbaşkanı, aldatma ve yalan olarak tanımlayan bireylerin çoğunluğu siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmamışlar ya da çevresindeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunmuşlardır.

Çizelge 30’da siyasi olay ve gelişmelerin takip edildiği yerler ile siyasal katılım türleri arasındaki ilişkinin analize yönelik bulgular yer almaktadır. Siyasi olay ve gelişmelerin takibi ile kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışmak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Siyasi olay ve gelişmeleri sosyal medya, haber siteleri veya diğerlerinden takip eden katılımcıların çoğunluğu kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışmamıştır.

Çizelge 31’de gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi ile siyasal katılım türleri arasındaki ilişkinin analizine yönelik bulgular yer almaktadır. Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilmesi ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmak, siyasi bir partiye ait rozet takmak, sadece oy kullanmak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edildiğini düşünen ya da düşünmeyen katılımcıların çoğunluğu seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmamış, siyasi bir partiye ait rozet takmamış ve sadece oy kullanma faaliyetinde bulunmuştur.

Çizelge 32’de siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi ile siyasal katılım türleri arasındaki ilişkinin analizine ait bulgular yer almaktadır. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabilmesi ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmak, siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Siyasetçilerin gençler ile iletişim kurabildiğini düşünen ya da düşünmeyen katılımcıların çoğu seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmamış, siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmadığını belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun düşüncesi hangi yönde olursa olsun daha çok izleyici faaliyetlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Çizelge 33’de cinsiyet ile siyasal katılıma yönelik analizlere ait bulgular yer almaktadır. Cinsiyet ile seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmak ve hiçbiri ile ilgilenmemek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Erkek ve kadınların büyük çoğunluğu seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunmamakta ve siyasal katılım türleri ile ilgilenmemektedir.

Çizelge 34’te yaş ile siyasal katılıma yönelik analizlere ait bulgular yer almaktadır. Yaş ile sadece oy kullanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. 18-19 yaşında olanların %54,6’sı, 20-21 yaşında olanların %67,3’ü sadece oy kullandığını belirtmektedir.

Çizelge 35’te eğitim durumu ile siyasal katılıma yönelik analizlere ait bulgular yer almaktadır. Eğitim durumu ile sadece oy kullanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Lise, önlisans, lisans mezunu ve üniversite eğitimi devam edenlerin çoğunluğu sadece oy kullandıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 36’da ailenin aylık geliri ile siyasal katılıma yönelik analizlere ait bulgular yer almaktadır. Aylık gelir ile siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aylık gelir durumu ne kadar olursa olsun katılımcıların büyük çoğunluğu siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılmamaktadır.

Sonuç olarak Z kuşağı bireylerinin siyaset algısı olumsuz, siyasal katılımı ise zorluk ve yoğunluk seviyesi daha az olan izleyici faaliyetlerde yoğunlaşmaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde faydalı olabileceği düşünülen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Katılımcılar çoğunluklu olarak siyaseti aldatma ve yalan olarak görmekte ve siyasete girme imkânı olsa bile girmeyeceğini söylemektedir. Bu nedenle Z kuşağı bireylerinin olumsuz siyaset algısını değiştirmeye ve siyasete girmeye teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.
- Katılımcılar siyaset ile ilgili gelişmeleri sosyal medya üzerinden takip etmektedirler. Bu nedenle siyasi liderler ve partiler sosyal medyayı daha aktif kullanmalı, dijital iletişime önem vermelidir. Bunun yanında sosyal medyada bilgi kirliliğinin önüne geçilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Katılımcılar gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edilemediklerini düşünmektedirler. Siyasette gençlerin temsil oranı artırılmalıdır.
- Katılımcılar siyasetçilerin gençler ile yeteri kadar iletişim kuramadıklarını düşünmektedirler. Siyasetçiler, gençler ile daha sık iletişim kurmaya özen göstermelidir.
- Katılımcılar Karesi ilçesinde gençlerin siyasette yeterince temsil edilmediğini düşünmektedirler. İlçe bazında siyasi partilerde, belediye meclisinde gençlerin temsil edilmesi yönünde adımlar atılmalı, kent konseyi bünyesindeki gençlik meclisleri aktif olarak faaliyette bulunmalıdır.
- Katılımcılar çoğunluklu olarak oy verme ve çevresindekiler ile siyasi tartışmalarda bulunma şeklinde siyasal katılım gerçekleştirmektedir. Z kuşağının daha aktif bir siyasal katılım gerçekleştirebilmesi için bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan, N. ve Yücekök, A. (1966). 1961-1965 Seçimlerinde büyük şehirlerde gelir durumuna göre oy verme davranışları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 103-117.
- Acılioğlu, İ. (2015). *İş 'te y kuşağı*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Adıgüzel, V. (2020). *Gençlerin siyasallaşmasında ve siyasal katılımında kimlik ve din etkisi: Bingöl örneği*. Doktora Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Eksili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 165-182.
- Akay, E. (2006). *Siyasal toplumsallaşma, siyasal kültür ve siyasal katılım arasındaki ilişkinin kavramsal analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akın, M.H. (2009). *Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik, teorik ve uygulamalı bir çalışma*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal katılım düzeyleri üzerine bir inceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 33-45.
- Akyıldız, H. (1998). Bireysel ve toplumsal boyutlarıyla yabancılaşma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 163-176.
- Akyüz, Ü. (2009). Siyaset ve ahlak. *Yasama Dergisi*, (11), 93-129.
- Alkan, T. (1979). *Siyasal toplumsallaşma, siyasal bilincin gelişmesinde ailenin, okulun ve toplumsal sınıfların etkisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Alkan, T. ve Ergil, D. (1980). *Siyaset psikolojisi: siyasal toplumsallaşma ve yabancılaşma*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Altan, C. (2011). Eğitim siyasal eğilim ilişkisi: Mersin örneği. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 313-329.
- Aydın, A. (2019). Olumlu ve olumsuz manası ile siyasal katılım kavramının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 2121-2138.
- Aydın, A.E. (2020). Kuşak çalışmalarındaki tartışmalı konulara ilişkin bir değerlendirme. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 8(1), 17-34.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başol, O. ve Çetin, A.G. (2014). X ve y kuşağı: çalışmanın anlamında bir değişme var mı?. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(4), 1-15.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma bir davranış incelemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Bayramoğlu, G. (2018). X ve y kuşağının liderlik davranışı açısından karşılaştırılması. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 18(1), 15-29.

- Bostancı, N. (2015). *Sosyal medya ve siyaset*. Konya: Palet Yayınları.
- Bozdağ, A. (2014). *Kadınların siyasi hayata katılımında kadın kolları*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bülbül, K. (2019). *Siyaset bilimi*. Ankara: Adres Yayınları.
- Campbell, A. (1966). *Political parties and political behavior*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Crick, B. (2000). *In defence of politics*. New York: Penguin.
- Comte, A. ve Martineau, H. (1974). *The positive philosophy*. New York: Ams Press.
- Coser, A. L. (2008). *Sosyolojik düşüncenin ustaları* (Çev. H. Hülür, S. Toker ve İ. Mazman). Ankara: Deki Basım Yayım.
- Çam, A. (2018). *Gençlik politik mi, apolitik mi? siyasetin değişen doğası: üniversite gençliğinin siyaset algısı ve siyasal katılımı*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çadır, M. (2011). *Kadının siyasal yaşama katılımında siyasi parti kadın kollarının rolü (Tbmm'de grubu bulunan siyasi partiler bağlamında Ankara ili örneği)*. Uzmanlık Tezi. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Çağla, C. (2015). *Yeni başlayanlar için siyaset bilimi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Çam, E. (2011). *Siyaset bilimine giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çiftçi, O. (1994). *Demokrasinin tabana yayılmasında yerel yönetimlerin önemi*. Ankara: Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayını.
- Çuhadar, C. (2007). Siyaset kavramının felsefi kökenleri. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 10(30), 153-168.
- Çukurçayır, M.A. (2002). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Dahl, R.A. (1963). *Modern political analysis*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc.
- Dawson, R. and Prewitt, K. (1969). *Political socialization: an analytic study*. Boston: Little Brown and Company.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (1999). *Sosyal bilimler sözlüğü* (3. Baskı). Ankara: Vadi Yayınları.
- Demir, Z. (2015). *Türkiye'de kadın ve siyaset*. Ankara: Kadim Yayınları.
- Dilber, F. (2012). Siyasal katılımı kitle iletişim araçlarının seçmenler üzerine etkisi; Karaman ili seçmenleri üzerine bir alan araştırması. *Humanities Sciences*, 7(3), 154-191.
- Dilber, F. (2013). Siyasal katılımı etki eden psikolojik faktörler ve seçmen tercihine etkisi: Karaman seçmenleri üzerine bir alan araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, (35), 1-21.
- Douvan, E. and Wolker, M. (1956). *The sense of effectiveness in public affairs psychlogocal monographs*, 22(70), 1-19.
- Duman, M.Z. (2019). *Kuşak çatışması x ve z kuşağı üzerine sosyolojik bir çalışma*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Durkheim, E. (2006). *Toplumsal işbölümü*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Dursun, D. (2008). *Siyaset bilimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dursun, D. ve Altunoğlu, M. (2015). *Siyaset bilimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınevi.
- Dursunoğlu, İ.ve Kömür, G. (2018). Siyasal toplumsallaşma sürecinde kitle iletişim araçları: geleneksel medyadan sosyal medyaya. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 71, 405-418.
- Duverger, M. (1982). *Siyaset sosyolojisi*. (Çev: Ş. Tekel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Easton, D. (1965). *A system analysis of political life*. New York: Jhon Wiley And Sons.
- Easton, D. and Dennis, J. (1969). *Children in the political system, origins of political legitimacy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Erdoğan, M. (2019). *X-y-z kuşakları ve siyasal katılımı rol oynayan faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğul, C. (2015). *Siyaset bilimi: kavramlar, ideolojiler, disiplinler arası ilişkiler*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Farabi. (1345). *Tahsilü's Saade*. Haydarabad: Meclis-i Dairetu'l Maarif. (Çev: A. Arslan). Ankara: Vadi Yayınları.
- Fettahoğlu, S. ve Sünbül, M. (2015). Tüketici etnosentrizmi ve tüketici husumetinin x,y,z kuşakları açısından incelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 1(1), 26-45.
- Gökçe, A.F., Özdemirci, İ. ve Ceylan, İ.H. (2017). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 289-319.
- Göksel, A. ve Güneş, G. (2017). Kuşaklar arası farklılaşma: x ve y kuşaklarının örgütsel sessizlik davranışı bağlamında analizi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 807-828.
- Göktaş, P. ve Çarıkçı, H.İ. (2015). Kuşakların siyasal iletişim kültür liderlik açısından değerlendirilmesi. *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(3), 7-33.
- Gücük, D. (2006). *Kadınların siyasal katılımları ve katılıma etki eden faktörler: Ankara-Mamak/Çankaya örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülmen, Y. (1979). Türk seçmen davranışı: 1960-1970. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Neşriyatı 2531(430).
- Gündüz, Ş. ve Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar ve örgütsel sessizlik/seslilik. *İşletme Bilimi Dergisi*, 6(1), 89-115.
- Güngör, S. (2017). Siyasetin @ hali: dijital çağda siyasal katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 2259-2273.
- Hasırcı, O.N. (2008). *Almanya'da türklerin siyasal katılımı: Köln örneği*. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Heywood, A. (2021). *Siyaset* (23. Baskı). Ankara: Felix Kitap.

- Hülür, A.B. (2006). *Kitle iletişim araçları, demokratikleşme ve siyasal katılım*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kahraman, A.B. (2011). *Siyasal katılımın sosyolojik analizi*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Kalaycıoğlu, E. (2015). Siyasal katılımın koşullarına genel bir bakış. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 37(1-4), 161-199.
- Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı siyasal katılma siyasal eylemin kökenleri üzerine bir inceleme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş siyasal bilim teori olgu ve süreçler*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Kapani, M. (2019). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Tarcan Matbaası.
- Karaçor, S. (2009). Yeni iletişim teknolojileri, siyasal katılım, demokrasi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(2), 121-131.
- Kışlalı, A.T. (1987). *Siyaset bilimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Korte, K.R. (2001). *Wahlen in der bundesrepublik Deutschland*, Bonn: Bundes Zentrale für politische Bildung.
- Kula, M.N. (2005). Küreselleşme, ruh sağlığı ve din. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5(3), 7-30.
- Kuran, E. (2018). *Telgraftan tablete Türkiye'nin 5 kuşağına bakış*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Kuran, E. (2021). *Z bir kuşağı anlama* (9. Baskı). İstanbul: Mundi Kitap.
- Küçükşabanoglu, Z. (2021). *Z'nin siyaseti*. İstanbul: Motto Yayınları.
- Lasswell, H. (1936). *Politics: who gets what, when, how?*. New York: McGraw and Hill.
- Lasswell, H. and Abraham, K. (1969). *Power and society*. New Haven: Yale University. Press.
- Levickaitei, R. (2010). Generations x y z: how social networks form the concept of the world without borders the case of Lithuania, *Limes*, 3(2). 170-183.
- Levin, M. (1962). *Political alienation*. Eric Josephson and Mary Josephson Man Alone, Alienation in Modern Society, New York: Dell Publishing Co.
- Lipset, S. M. (1986). *Siyasal İnsan*. (Çev: M. Tuncay), Ankara: Teori Yayınları.
- Lower, J. (2008). Brace yourself here comes generation y. *Critical Care Nurse*, 28(5), 80-85.
- Lüküslü, D. (2013). *Türkiye'de gençlik miti*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mannheim, K. (1952). *The problem of generations*, London: Routledge and K. Paul.
- Milbrath, L.W. (1965). *Political participation; how and why do people, get involved in politics*. Chicago: Rand McNally & Company
- Mücevher, M.H. (2015). *X ve y kuşağının birbirlerine karşı özellik ve etkileşim algıları: SDÜ örneği*. Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Nirun, N. (1994). *Sistemantik sosyoloji yönünden aile ve kültür*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Nunnally, J.C. (1967). *Psychometric theory* (1. Baskı). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Onur, N. (2001). Kültürlerin yerel dönüşümünde televizyon: üç köyde yapılan karşılaştırmalı bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, 1-28.
- Ölçüm, D. ve Polat, S. (2016). Öğretmen imajının kuşaklar bazında değerlendirilmesi. *Journal of Teacher Education and Educarts*, 5(3), 361-397.
- Özdemir, G. (2019). Siyasal katılmayı etkileyen sosyoekonomik faktörler üzerine bir araştırma-Çankırı örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8(3), 252-283.
- Özer, İ. (1988). Toplumsallaşma sürecinin siyasî boyutu siyasî katılma ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(1-2), 153-169.
- Özkan, A. (2004). *Siyasal iletişim*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Öztekin, A. (2001). *Siyaset bilimine giriş* (3. Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Öztürk, O. (2020). *Aile kurumunun z kuşağının siyasal katılım davranışına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmeddin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyurt, C. (2010). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım davranışları: 29 Mart 2009 yerel seçimleri Balıkesir örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 289-320.
- Patton. Q.M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Sencer, M. (1974). *Türkiye’de siyasal yapı ve siyasal davranışlar*. İstanbul: May Yayınları.
- Sezer, Ö. (2001). Bireysel, toplumsal ve siyasal boyutlarıyla yabancılaşma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(6), 1-20.
- Şahinbaş, Y. (2016). *Gençliğin siyaset algısı ve yönelimleri, Trakya Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şulul, C. (2009). *İbn-i Rüşd’ün siyaset felsefesi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Tandoğan, A. (2013). 2000 yılı sonrası doğmuş internet çağı çocukları z kuşağı çocukları. *Genç Haber Dergisi*, 1(1), 26-34.
- Taşdelen, M. (1997). *Siyaset sosyolojisi*. İstanbul: Kocav Yayıncılık.
- Taşkın, Y. (2014). *Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tam, C.W. and Rudolph, T. (2008). Emanating political participation: untangling the social structure behind participation. *British Journal of Political Science*, 38(2), 273-289.
- Tatarhan, K. (2016). *Sağlık sektörü çalışanlarının işten ayrılma niyetindeki kuşaklar arasındaki farklılıklar*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tıraş, Ö. (2018). *Siyasal pazarlama aracı olarak dinin kullanımı ve siyasal katılmaya etkisi: Kastamonu ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Timisi, N. (2003). *Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Toplumsal Etki Araştırmaları Merkezi. (2021). *Gençliğin siyaset algıları, siyasetten beklentileri*. İstanbul.
- Topuz, H. (1977). *Televizyon, radyo, basın ve afişle seçim savaşları*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1978). *Türkçe sözlük* (6. Baskı). Ankara: Bilgi Basımevi.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal sistem ve siyasal davranış*. İstanbul: Der Yayınları.
- Türköz, Ş. (2016). Siyasal toplumsallaşma sürecinde kitle iletişim araçları ve sosyal medyanın rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 97-114.
- Türköz, Ş. (2021). Siyasal toplumsallaşma sürecinde imam hatip liselerinin rolü. *Talim: Journal of Education In Muslim Societies And Communities*. 5(1), 1-20.
- Uğuz, E.S. (2019). *Milli görüş gençliğinin siyasal toplumsallaşma süreci*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluç, V.A. (2007). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinin toplumsal ve siyasal yapısı: Mardin örneğinde siyasal katılım*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ventura, R. (2001). Family political socialization in multiparty systems. *Comparative Political Studies*, 34(6), 666-691.
- Vergin, N. (2020). *Siyasetin sosyolojisi: kavramlar, tanımlar, yaklaşımlar*. İstanbul: Doğan Yayıncılık.
- Wohl, R. (1979). *The generation of 1914*. Cambridge: Harvard University Press.
- Yeşiltuna, D.Ç. (1994). *Kentlileşme sürecinde bireylerin siyasal katılım eğilimleri, Dünyada ve Türkiye’de güncel sosyal gelişmeler*. Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Yıldız, T. (2016). *Hollanda’daki Türklerde siyasal katılım*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücekök, A.N. (1987). *Siyasetin toplumsal tabanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Yüksekbilgili, Z. (2013). Türk tipi y kuşağı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45) 342-353.
- http-1: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.12.2021)
- http-2: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 20. 05. 2022)
- http3: <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=n%C3%BCfus> (Erişim Tarihi: 20.05.2022)

EKLER

EK-1: Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Esat Pınarbaşı'nın danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Alper Altınöz tarafından “ Z Kuşağının Siyaset Algısı ve Katılımı: Karesi İlçesi Örneği” konulu yüksek lisans tezine veri sağlamak amacı ile yapılmaktadır. Vereceğiniz cevaplar kurumlar ve üçüncü şahıslar ile kesinlikle paylaşılmayacak ve bilimsel amaç için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz?

Erkek Kadın

2. Kaç yaşındasınız?

18-19 20-21

3. Eğitim durumunuz?

Ortaöğretim mezunu Lise mezunu Önlisans mezunu

Lisans mezunu Devam ediyor (Üniversite)

4. Babanızın mesleği nedir?

İşçi Esnaf Memur Çiftçi Emekli

Sanayici Serbest Meslek

5. Annenizin mesleği nedir?

İşçi Esnaf Memur Çiftçi Emekli Ev Hanımı

6. Ailenizin aylık gelir düzeyi ne kadardır?

0-1500 TL 1501-3000 TL 3001-4500 TL

4501-6000 TL 6001-7500 TL 7501 TL ve üzeri

7. Siyaset kelimesi size aşağıdakilerden hangisini çağrıştırıyor?

Ülkeyi ve devleti idare etmek Siyasi Parti, bakanlar ve

Cumhurbaşkanı Çözüm üretmek Aldatma ve yalan Oy vermek

Fikrim yok

8. Siyasete girme imkânınız olsa bunu nasıl değerlendirirsiniz?

Girerim Girmem Kararsızım

9. Siyasi düşünceleriniz meydana gelirken aşağıdaki seçeneklerden hangisinden en çok etkilendiğinizi düşünüyorsunuz?

Aile Akrabalar Okul Arkadaşlarım İş arkadaşlarım

Siyasi Liderler Kitle İletişim Araçları

10. Siyasal katılımınız için aşağıdaki seçeneklerden hangisi sizin için uygundur?

	Evet	Hayır
Kamu veya siyasi parti ile alakalı bir pozisyonda çalışıyorum	☐	☐
Siyasal bir partinin toplantılarına katılım sağlıyorum	☐	☐
Seçim dönemlerinde kampanyalarda faaliyette bulunuyorum	☐	☐
Siyaset ile alakalı bir toplantı ya da mitinge katılıyorum	☐	☐
Siyasi bir partiye ait rozet takıyorum	☐	☐
Çevremdeki insanlarla siyasi tartışmalarda bulunuyorum	☐	☐
Sadece oy kullanıyorum	☐	☐
Sosyal medya da siyasi paylaşımlarda bulunuyorum	☐	☐
Hiçbiri ile ilgilenmiyorum	☐	☐

11. Size göre siyasi katılımınızı kısıtlayan faktörler nelerdir?

Aile Arkadaşlarım Toplum Gelecek kaygısı
 Siyasetçiler Diğer

12. Covid-19 salgının gençlerin siyaset ile ilgili fikirlerini ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?

Siyasete İlgiyi Arttırdı Etkilemedi Siyasete İlgiyi Azalttı

13. Siyasi olay ve gelişmeleri nereden takip etmeyi tercih edersiniz?

Sosyal Medya Haber Siteleri Radyo Gazete
 Whatsapp Haber Siteleri

14. 2023 seçimlerinde sandığa gitmeyi düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kararsızım

15. 2023 seçimlerinde hangi siyasi partiye oy vereceğinize karar verdiniz mi?

Evet Hayır Kararsızım

16. Sizce z kuşağı siyaset ile ilgilenmeli midir?

Evet Hayır Kararsızım

17. Sizce gençler siyasette yeteri kadar temsil ediliyor mu?

- Evet Kısmen Hayır Kararsızım

18. Siyasetçilerin gençlerle yeteri kadar iletişim kurabildiğini düşünüyor musunuz?

- Evet Kısmen Hayır Kararsızım

19. Bir siyasetçiye bulunması gereken özellikler nelerdir? Aşağıda ki yargılara ne seviyede katılıyorsunuz?

	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım
Güvenilir			
Samimiyet			
Eğlenceli ve Sempatik			
Karizmatik Olması			
Genç Ruhlu			
Geleneksel			
Muhafazakâr			
Mütevazı			

20. Gençler Karesi ilçesinde siyasete yeterince katılım sağlayabiliyor mu?

- Evet Kısmen Hayır Kararsızım

21. Karesi ilçesinin en önemli sorunu hangisidir?

- İşsizlik Ekonomi Göçmenler Suç ve şiddet Altyapı
 Çevre kirliliği Sosyal ve kültürel faaliyetlerin eksikliği Diğer

22. Size göre Karesi ilçesinde siyaseti etkileyen en temel unsur hangisidir?

- Siyasi parti temsilcileri Yerel yöneticiler Dernek ve vakıflar
 Sosyal Medya Diğer

